Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-нэ гарана | № 155 (16678) | 1984 оной июлиин 6, пятница | Сэн 3 мүнгэн.

ТЭЖЭЭЛ ЭЛДЭХЭЛ ЭХИЛБЭ

...най районой Бодоной совхозой хүдэлмэришэд ...алда элбэг баян тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэреэ жэл ...итэйгээр үнгэргэдэг. Хүн зониие олоор хабаадуулха, ...тээсэтэйгээр ажаллаха эрхэ байдал хангаха асуудал- ...зой дирекци болон партком эртээнhээ анхаралаа ...аг заншалтай. Энэшье жэлдэ Бодоной совхозойхид ...тороо түрүүлэн үбhэндөө оробо. Июлиин 4-нэй бай- ...ндэ үбhэ хуряалгын 15 звено байгуулагдаад, 120 га- ...үрүүшынгээ 10 ехэ сомоо табяад байба. Богонихон ...түрүүшын мянган центнер үбhэн нөөсэлэгдэбэ.

...өө жэлдэ манай совхоздо 40 мянган центнер үбhэн ...хаар хараалагдана. Түрүүшын үдэрнүүдэй дүнгүүдые ... энэ түсэбөө дүүргэхээр арга боломжо бии гэжэ ... Үнгэрэгшэ намарhаа эхилжэ, илангаяа хабартаа ...шалан hайжаруулха талаар нилээд хүдэлмэри хэгдээ ...нэйл ашаар мүнөө сабшалангай гектар бүриhөө дун- ...о 15 центнер үбhэн хуряагдажа байна, — гээд сов- ...ректор А. Г. Елшин хөөрэнэ. — Совхоздомнай ажал ...харюусалгатайгаар хандадаг хүдэлмэришэд үсөөн ...п бүри үндэр баян ургаса ургуулдаг луговодууд Ин- ... Федосеевич Попов, Гавриил Ильич Бельков, Алек- ...нстантинович Огибалов, Владимир Андреевич Кали- ...п ажалай ашаг шэмые дээшэлүүлгэдэ горитой хуби- ...лдаг юм.

...нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын гурбан жэлдэ Бо- ...вхоз гүрэндэ мяха, hү, ноохо худалдаха түсэбөө ...лүүлэн дүүргэhэн байха юм. Гурбан жэлэй тоосоо- ...аад үзэхэдэ, совхоз түсэбhөө гадуур 1500 центнер ...центнер мяха, 30 центнер ноохо худалдаа. Россин ...Буряад ороной hайн дураараа орохоор 325 жэлэй ...ай хүндэлэлдэ дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ ...гээр хабаадажа, тус совхозойхид hү, мяха худалда- ...жэлэйнгээ түсэб дүүргээд, түсэбhөө гадуур 340 цент- ...140 центнер мяха тушааба. Эдэ бүхы амжалтанууд ...алые эрхим шанартай тэжээлээр хангаhанайнь үрэ ...

... Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ хэрэгтэ гори- ...таяа оруулхын тула ниитын малай тэжээлэй найдам- ...э hүүри табихые оролдодог ажахынууд республи- ...ай үсөөн бэшэ. Мухар-Шэбэрэй районой «Комму- ...лхозой ажалшад үндэр баян ургаса ургуулжа, саб- ... гектар бүриhөө 22—25 центнер үбhэ абаха, хамта ...200 тонно сенаж, 6500 тонно силос, 900 тонно но- ...урил бэлэдхэхэ гэhэн үндэр уялга абанхай. Бэшүү- ...ной XXI партсъездын, Сэлэнгын районой Ленинэй ...э колхозууд, Хориин районой Үдын совхоз, Хяаг- ...ной «Дружба» колхоз мүн лэ эрхим дүнгүүдые жэл- ...э туйладаг юм. Энэ шухала хэрэгтэ түрүү дүй дүр- ...олоhон луговодууд, механизаторнууд бүгэдэндэ үль- ...э харуулдаг. Бэшүүрэй районой Бодонгуудай сов- ...товод Э. Б. Санжицыренов, Сэлэнгын совхозой ку- ...ргуулагша Ю. М. Запарин, Хурамхаанай районой Ар- ...хозой кукуруза ургуулагша С. Б. Балданов болон ...итын малда тэжээл бэлэдхэлгэдэ горитой хубитаяа ... Эдэнэрэй амжалтын нюуса юун бэ гэбэл, даалгаг- ...алдаа харюусалгатайгаар хандажа, үндэр ургаса ур- ...хы түрүү онол аргануудые тэсэбэритэйгээр шудал- ...өөэ үндэр бүтээсэтэйгээр хэрэглэнэ, газарай хүрь- ...рама үтэгжүүлгэ оруулна бшуу. Энэл ушарта нуга ... газар таряалан үндэр ургаса үгэжэ, оролдосыень ... байна ха юм.

...ондо республикын ажахынууд хамта дээрээ 500 ...онно үбhэ, 230 мянган тонно сенаж, 940 мянган тон- ... 48 мянган тонно ногооной гурил, 70 мянган тонно ...эжээл бэлэдхэхэ түсэбтэй. Хараалагдаhан түсэбүүдые ...ын тула партийна организацинууд, совет, профсою- ...сомолой эмхинүүд, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд ...эй болон ойлгуулламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуул- ...ай. Олонхи колхоз, совхозуудта тэжээл бэлэдхэлгын ...ние бригадна гуримаар эмхидхэдэг болонхой.

...уларилай байдалые хараадаа абажа, нэн түрүүн до- ...й, үертэ сродог сабшалангуудай ургаса хуряаха, ...гурил татадаг агрегадуудые hаадгүйгөөр хүдэлгэхэ ...Ойн соорхойнуудта, жалга хонхорнуудта ургаhан ...хулhа, ожорhо сабшажа бэлэдхэхэ, үбhэ хуряалгын, ...лос даралгын технологиие наринаар сахиха, бүхы ...hайн шанартайгаар хадагалха гээшэ бэлэн хэрэг бэ- ... саг үргэлжын анхарал, хиналта хэрэгтэй.

... бэлэдхэлгэдэ хабаадагшадта зохид hайн эрхэ ...зохёохо, бүхы хэрэгтэй зэр зэмсэгээр, эдеэ хоо- ...техникээр гүйсэд хангаха, ажалай түлбэриие, урма- ... арга боломжонуудые бүри дүүрэнээр хэрэглэхэ, ...мүрысөөнэй дүнгүүдые саг болзортонь согсолжо, ...түрүүшүүлэй зэргэдэ үряалха гээшэ партийна ор- ...уудай, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, тоо бүрид- ... үзэл сурталшадай арюун уялга гээд тэмдэглэл-

...hээ дуhал бороо хүлеэжэ байнгүй, уhалагдадаг ...даа саг үргэлжэ уhалха, уhалууриин системэнүү- ...сасадаг техникээ хүдэлгэхэ, нэгэн доро үтэгжүүл- ...э оруулха эрилтэ табигдана.

...икымнай хүдөө нютагуудта тэжээл бэлэдхэлгые ...итын, хүн бүхэнэй хэрэг гэжэ тоолодог. hургуу- ...агшад, ажахай ветеранууд, пенсионернууд, хүдөө- ...лигенци, промышленна предприятинуудай хүдэл- ... эмхи зургаануудай алба хаагшад, студентнэр — ...энэ гүрэн түрын удха шанартай хэрэгтэ эдэбхи- ...абаададаг. Тэдэнэй ажал зүбөөр емхидхээд, аятай ...хэ байдал зохёогоод, хэрэгтэй сагтань туhа хүр- ...гаа hаа, ажалайнь бүтээсэ эрид дээшэлхэ байна ха

...үедэ тэжээл бэлэдхэлгэ машина, техникын хүсөөр ... Ушар тиимэhээ бүхы техникые зогсолтогүйгөөр, ...ан хатаанда, үндэр бүтээсэтэйгээр хүдэлгэхэ, ...бүхы запас частьнуудаар үбhэшэдые хангаха асуу- ...е республикын Госкомсельхозтехникын пред- ...уд жэшэдгүй шиидхэхэ болоно. Зарим ажахы- ...эгсалагдаhан үбhэ уяха шпагат, шабын түмэр, но- ...урил хадагалха саарhан мэшээгүүд дуталдажа, ...элмэри hаатуулдаг. Эдэ дутагдалнуудые үридша- ...үүлха, хүдөө ажахын техникэ саг дары заhа- ... зорилготой техническэ харууhанай албаниие тобшо ...гоор хүдэлгэхэ хэрэгтэй.

... шанартай элдэб янзын тэжээл бэлэдхэжэ хада- ...эгтэ барилгашад ехэ туhа хүргэхэ аргатай. Силос, ...огооной гурилай шанарыень муудхаангүй хадагалха ...лай барилгые үнжэгайруулангүй дүүргэхээр саг ...рээ.

... бэлэдхэлгэдэ хабаадагшадые хангаха асуудалнууд ... найнаанай, ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын, ...үүрые хамгаалгын, соёл культурын албан зургаа- ...гол анхаралда байха ёhотой. Буркоопсоюзай ню- ...хи зургаанууд гарааар үбhэ сабшахада хэрэгтэй ... булюуhээ эхилээд, хомуул тоног хүрэтэр — бүхы ...уудые хүн зондо үргэнөөр дурадхаха уялгатай.

...хидаал адли тэжээл бэлэдхэлгын халуун хаhада ...коллектив бүхэн хубитаяа оруулха аабза гэжэ hа- ... Республикымнай ниислэл — Ажалай Улаан Тугай ... Улаан-Үдын, бусад хото городуудай, хүдэлмэри- ...схонуудай ажалшад шадал зэргээрээ тэжээл бэлэд- ...хабаададаг гээшэ. Эндэ нарийшье, тодошье эмхид- ...ндэр харюусалгые мэдэрэлэй хүн бүхэниие зориг- ...байhаниинь дамжаггүй.

...сэсэг набшаар бүрхөөгдэhэн баян нуга сабшалан- ...эршэтэ ажалай хүгжэм зэдэлжэ, тоолошо бараша- ...лнууд, үндэр томо сомоонууд бодоод, ажалша ...дьхэл баясуулжа, шэнэ амжалтын бата бэхи үндэ- ...г лэ. Энээнэй түлөө хүсэ шадалаа гамнангүй орол- ...рэгтэй.

Москва, Кремль.
1984 оной июлиин 5.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

УЛААН-ҮДЭ ГОРОДЫЕ АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОРДЕНООР ШАГНАХА ТУХАЙ

РЕВОЛЮЦИОННО ХҮДЭЛӨӨНДЭ ГОРОДОЙ АЖАЛШАДАЙ ЕХЭ ГАБЬЯАТАЙ БАЙҺАНАЙНЬ, ЭСЭГЭ ОРОНОО ХАМГААЛГЫН АГУУЕХЭ ДАЙНАЙ ЖЭЛНҮҮДТЭ НЕМЕЦ-ФАШИС БУЛИМТАРАГШАДТАЙ ТЭМСЭЛДЭ ТЭДЭНЭЙ ХУБИТАЯА ОРУУЛҺАНАЙНЬ, АЖАХЫН БА СӨЁЛОЙ БАЙГУУЛАЛТАДА АМЖАЛТАНУУДЫЕ ТУЙЛАҺАНАЙНЬ ТҮЛӨӨ УЛААН-ҮДЭ ГОРОДЫЕ АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОРДЕНООР ШАГНАХА.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. ЧЕРНЕНКО.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва, Кремль.
1984 оной июлиин 5.

ЭХЭ ОРОНОЙ ҮНДЭР ДЭЭДЫН ШАГНАЛНУУД БАРЮУЛАГДАБА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненко Советскэ Союзай үндэр дээдын шагналнуудые элитэ мэдээжэ хүдэлмэришэдтэ, партийна ба гүрэнэй ажал ябуулагшадта июлиин 4-дэ Кремль соо барюулба.

Ивановска камвольно комбинадай нэхэгшэ В. Н. Голубева болон Москва-Сортировочная гэжэ локомотивна депогой электровозой машинист В. Ф. Соколов Ленинэй орденуудаар, Социалис Ажалай Геройн «Хадуур ба Балта» гэжэ хоёрдохи алтан медальнуудаар шагнагдаа.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Б. Е. Щербина, СССР-эй Арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ А. М. Школьников, КПСС-эй Вологодско обкомой нэгэдэхи секретарь А. С. Дрыгин, КПСС-эй ЦК-гай хүдөө ажахын ба эдеэ хоолой промышленностиин таhагые даагша В. А. Карлов Ленинэй орденуудаар, Социалис Ажалай Геройн «Хадуур ба Балта» гэжэ алтан медальнуудаар тэмдэглэгдэhэн байна.

Шагналнуудые барюулха үедөө нүхэр К. У. Черненко үгэ хэлэбэ.

Нүхэр К. У. ЧЕРНЕНКЫН хэлэhэн үгэ

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Мүнөөдэр эндэ, Кремль соо, манай орондо, парти дотор элитэ мэдээжэ бүлэг нүхэдые үнэн зүрхэнhөө амаршалжа байнабди. Эхэ оронойнгоо үндэр дээдын шагналнуудые тэдэнэртэ барюулха аятай зохид хэрэг намда даалгагдаа.

Мүнөөдэр эдэ шагналнуудай барюулагдаха хүнүүдэй дунда манай хүдэлмэришэн ангиин гайхамшагта түлөөлэгшэд, парти болон гүрэнэй элитэ мэдээжэ, габьяата хүдэлмэрилэгшэд ороно.

Таанадай ажабайдалда мартагдашагүй энэ үдэртэ, хүндэтэ нүхэдүүд, үнэн зүрхэнэй, хүндэтэй халуун үгэнүүдээр таанадта хандахые хүсэнэб. Гүрэн түрын шагналнуудые, угайдхадаа, эгээл үндэр дээдын шагналнуудые олголго совет хүн бүхэндэ айхабтар ехэ удха шанартай үйлэ хэрэг болодог. Энэ хадаа социалис Эхэ оронойнгоо үмэнэ тэрэнэй габьяае үндэрөөр сэгнэhэн ушар болоно. Иимэ шагналда хүртэhэн хүнүүдые арад зон ехэтэ хүндэлдэг гээшэ. Иимэ шагналда хүртэгшэдэй шэн габьяатайгаар ажалладаг, зохёохы үүсхэл эдэбхи гаргадаг, эрэлхэг зоригтой, бүхы хүсэ шадалаа элсүүлдэг байhыень бидэ hайн мэдэнэбди. Имагтал социалис обществодо иимэ ажалайнь түлөө нэрэ хүндэ, алдар соло олгогдодог гээшэ. Тэдэнэр ажалша хүнүүдэй обществын удха шанарые элирхэйлэн харуулдаг байна.

Гэхэтэй хамта Эхэ оронаймнай үндэр дээдын шагналнууд ехэ юумэндэ уялгалдаг. Тэдэ оронойнгоо үндэр дээдын сэгнэлтэ, этигэл найдал харюулхые, олгогдоhон нэрэ хүндые нангинаар сахижа ябахые, арад зоной аша туhада шэнэ алдарта ажал хэрэгүүдээрээ тэрэниие батадхахые уялгалдаг. Нүхэдүүд, таанадай иимэл мэдэрэлтэйгээр шагналнуудаа абажа байhандатнай этигэн найданаб.

В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Ивановска камвольно комбинадай нэхэгшэ Валентина Николаевна Голубевагай нэрэ бүхы орон дотороо мэдээжэ. Тэрэ КПСС-эй Центральна Комитедэй гэшүүн, Россин Федерациин Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн, Социалис Ажалай Герой юм.

Техническэ мэргэжэлэй училищи дүүргэhэн, хүдэлмэришэдэй бата бэхи коллективтэ хүмүүжүүлэгдэhэн Валентина Николаевна ажал хэрэгэйнгээ ёhотойл шадабаритай байhанаа харуулаа.

Олон удаан жэлнүүдтэ тэрэ ажалай элитэ ехэ амжалтануудые туйлана. Олон станок дээрэ хүдэлдэг бүд нэхэгшэдэй ёhо заншалнуудые хүгжөөжэ, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлhэнэй, техникэ болон технологи үйлэдбэридэ зохёохы ёhоор нэбтэрүүлhэнэй ашаар Валентина Николаевна Голубева hалбариингаа хүдэлмэрилэгшэдэй дунда ажалай эгээл үндэр бүтээсэ туйлаhан байна. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй эхинhээ хойшо тэрэ 19 жэлэй хубиин даабаринуудые дүүргээ! Тэрэнэй ажалай баатаршалга Ленинэй орденоор, «Хадуур ба Балта» гэжэ хоёрдохи алтан медаляар тэмдэглэгдэхэ ёhоороо тэмдэглэгдээ.

Социалис Ажалай Герой, электровозой машинист Виктор Фадеевич Соколов орон дотороо түрүү новатор, хүндэ ашаатай поезднуудые жолоодолгын үүсхэлшэ байhаараа мэдээжэ болонхой.

Хоёр дахин ордента Москва-Сортировочная депогой суута ажалша коллективтэ хүмүүжүүлэгдэhэн коммунист В. Ф. Соколов арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабариие болзорhоонь урид дүүргээ.

Ниислэлэй харгы замай коллективтээ, бүхы хүдэлмэришэдтэй, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдтэй ба алба хаагшадтай хамта тэрэ поезднуудай шэгнүүрые нэмээhэнэй, тэдэниие бүри ута болгоhоной ашаар хурдан түргэнөөр ашаа зөөлгын үүсхэлшэн болоhон байна. Мүнөө энэ үүсхэлынь орон доторнай үргэнөөр дэмжэгдэнхэй.

Ленинэй орден болон «Хадуур ба Балта» гэжэ хоёрдохи алтан медаль хадаа Виктор Фадеевич Соколовой шэн габьяата ажалые үндэрөөр сэгнэлгэ болоно.

Совет хүдэлмэришэн ангиин алдарта түлөөлэгшэдые мүнөөдэр ёhолон хүндэлхэдөө, hажаан дэмжэлгын гайхамшагта гэршэ жэшээ болохо тэдэнэй ажалай баатаршалгануудые, үүсхэл эдэбхиие, зохёохы ёhоной эрмэлзэл хүсэлые тэмдэглэхые хүсэнэб.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүүрэтэр жэл хахад үлэбэ. Тэрэнэй түгэсхэлдэ бидэ үшөөл ехэ юумэ хэхэ, гээгдэлээ хүсэлдүүлхэ, зарим газарта эршэ дэлисэеэ улам дээшэлүүлхэ ёhотойбди. Табан жэлэй түрүүшүүлэй, үйлэдбэриин гайхамшагта үүсхэлшэдэй, новаторнуудай жэшээ эндэ сэгнэшэгүй ехэ үүргэ дүүргэхэ байна.

Нефть болон газай промышленностиин предприятинуудые барилгада элитэ ехэ габьяатай байhанайнь түлөө СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, нүхэр Борис Евдокимович Щербинэдэ Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгогдоо.

Партиин Тюменскэ обкомой нэгэдэхи секретарь, удаань барилгын томо ехэ министерствын хүтэлбэрилэгшэ байха үедөө тэрэ ороной байгаалиин баялигые, нэн түрүүн Баруун Сибириин нефть ба газай комплексын ашаглалгада ехэ хүсэ шадалаа, ажал хэрэгээ элсүүлhэн байна. Тэрэнэй хүтэлбэри доро Сибириин газда, Баруун Европо тээшэ харгы нээhэн Уренгой—Помары—Ужгород гэжэ газай хоолой сорго баригдаhан байгаа.

Алексей Михайлович Школьников Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Тэрэ 40 жэл соо партийна ба гүрэнэй ажалда үүсхэл эдэбхитэйгээр хүдэлжэ байна. hүүлэй арбан жэлэй хугасаа соо нүхэр А. М. Школьников СССР-эй Арадай хиналтын комитедые толгойлно. Партийна директивэнүүдые, совет хуулинуудые бэелүүлгын хойноhоо тэрэ хёрхо наринаар хинадаг байна. Арадай хиналта хадаа дутуу дунданuудтай, бидэнэй урагшаа дабшалгада hаад ушаруулдаг бүхы юумэнтэй тэмсэлдэ найдамтай зэбсэгнай болоно. Участок бүхэндэ жаяг журамые, эмхидхэл гуримые бэхижүүлхын тула тэрэнэй хүсые бүри hайнаар хэрэглэхэ шухала. Энэ баярта үдэртэнь Алексей Михайловичта иимэ хүсэлэн хэлэхэ байнабди.

Сэрэгшын, партийна, совет ба ажахын хүтэлбэрилэгшын ехэ алдарта зам гаталhан нүхэр Анатолий Семенович Рыбиндэ Социалис Ажалай Геройн Алтан одон барюулагдана. Анатолий Семенович 23 жэл соо КПСС-эй Вологодско обкомые хүтэлбэрилжэ байнхай.

Область дотор промышленна, мүн хүдөө ажахын үйлэдбэриин ехэ хүсэн байгуулагдаа. Тэрэниие гүйсэд дүүрэнээр, үрэ түгэсөөр хэрэглэхэ, экономикын бүхы hалбаринуудта хурдан түргэн хүгжэлтэ туйлаха гээшэ гол зорилгомнай болоно.

Коммунис парти болон Совет гүрэнэй үмэнэ ехэ габьяатай байhанайнгаа түлөө Владимир Алексеевич Карлов Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Тэрэ 40 гаран жэл соо партийна хүдэлмэридэ ажаллана. КПСС-эй ЦК-гай хүдөө ажахын ба эдеэ хоолой промышленностиин таhагые хүтэлбэрилхэдөө, тэрэ ороной агропромышленна комплексые хүгжөөлгэдэ, Эдеэ хоолой программые бэелүүлгэдэ ехэ хүсэ шадалаа, эршэ зоригоо элсүүлнэ, шэн габьяатайгаар хүдэлнэ.

Хүндэтэ нүхэдүүд! Таанадые үндэр дээдын шагналнуудаартнай үнэн зүрхэнhөө амаршалнаб. Элүүр энхэ, зол жаргалтай ябахыетнай, зохёохы шэнэ амжалтануудые туйлахыетнай хүсэнэб.

* * *

Ажал хүдэлмэриень үндэрөөр сэгнэhэнэйнь түлөө шагнагдагшад КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, Совет правительствада, нүхэр К. У. Черненкэдэ гүнзэгы сэдьхэлhээ баяр баясхалан хүргэбэ. Партиин ЦК-гай февралиин ба апрелиин Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула бүхы хүсэ шадалаа, эрдэм мэдэсээ, дүй дүршэлөө элсүүлжэ, социалис Эсэгэ орондоо саашадаашье үнэн сэхээр алба хэхэбди, КПСС-эй XXVII съездэ бэлдэлгэдэ ажалай шэнэ амжалтануудые туйлахабди гэжэ тэдэнэр найдуулаа.

Манай ороной коммунистнуудай, бүхы ажалшадай зоуёохы эршэ хүсые элсүүлхын тула Константин Устинович Черненкын хэлэhэн үгэнүүд сэгнэшэгүй удха шанартай байна гэжэ Эхэ оронойнгоо үндэр дээдын шагналнуудта хүртэгшэд үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэлээ. Тэрэнэй үгэ соохи заабари зүбшэлнүүд, тобшололнууд хүгжэлтэ түгэс социализмые нарижуулан hайжаруулха талаар ээлжээтэ ба холын хараата зорилгонуудые тодо hонороор ойлгодог байхаар совет хүнүүдые зоригжуулна.

Хэлэhэн үгэнүүдынь ехэ анхаралтайгаар шагнагдажа, альга ташалгаар угтагдаhан байна.

* * *

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов, КПСС-эй ЦК-гай таhагые даагша К. М. Боголюбов, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Т. Н. Ментешашвили, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туhалагша В. В. Прибытков шагналнуудые барюулалгын үедэ байлсаа.

(ТАСС).

ЕХЭ hҮНЭЙ ХАhА

...хид зунаймнай намерэжэ, тала дай...тоон хүнжэлөө нэ...нэ. Эгээл энэ үедэ үрда харюусалга...нь ородог бэээ. ...гэ зариманиинь hү ...эшэлүүлхын хойно...дэ заримашуулынь ...н ногоон дээрэ ма...үлжа абахын түлөө ...сөөндэ оролсодог Жэшээ болгон Бар...й Уланай колхозой фермые абаад ...унист Базар Арсаланович Ухиновай даадаг Улюкчихаанай hү hаалиин комплексын коллектив зунай дүрбэн hарада сагаан эдеэ элбэгээр абаха талаар социалис мүрысөөнэй үүсхэл гаргаhан юм.

«Бидэнэр, Улюкчихаанай hү hаалиин комплексын hаалишад, мал адуулагшад зунай бэлшээриин үедэ hүрэг малаа hайнаар адуулжа, элбэг ехээр hү hаахын түлөө Захааминай районой совхозуудай мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй байгша ондо абаhан социалис уялганuудые зүбшэн хэлсээд, hайшаан дэмжэhэн, мүн өөhэдөө дээшэлүүлэгдэhэн үндэр социалис уялгануудые абаба гээшэбди. Тиин элдин зохид зунай hарануудта hаамхай үнеэн бүриhөө 800 килограмм hү hааха уялга абтаба» гээд, тэдэнэй коллективээрээ абаhан социалис уялга дотор хэлэгдэнэ.

Фермын hаалишад байгша оной үнгэрhэн hарануудта үнеэн бүриhөө 730 килограмм hү hаажа амжаа юм.

Мүн hаалишад, ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд hүүлэй үедэ малайнгаа үүлтэрые hайжаруулха асуудалда анхаралаа ехээр хандуулhан байгаа. Искусственна аргаар үрэжүүлэгдэhэн бүхы үнеэдынь тугалланхай.

Ажахын үнинэй hаалишан Дарима Кушеевна Арсаланова зунай hарануудта үнеэн бүриhөө 900, hаалишад Ц. Ц. Аюшеева, Е. М. Бухаева, Н. Б. Баторова гэгшэд тус тустаа 850 килограмм hү hаахабди гэhэн социалис уялгатай.

Т. БАДМАИН.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Уланай колхозой Улюкчихаанай hү hаалиин комплексын hаалишад.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

АВМ ХҮДЭЛНЭ

Мүнөө жэлдэ хура бороо багаханааршье hаа, саг үргэлжэ орожо, үбhэ ногоон хаа-хаанагүй hайнаар ургажа байна. Тиимэhээ республикымнай районуудай колхоз, совхозууд энэ жэл үбhэ бэлэдхэлгэдээ эртээнhээ орожо, hайн шанартай, ехэ тэжээл абаха зорилготой.

Энэ жэлдэ Хэжэнгын район дотор эгээн түрүүлэн Могсохоной совхозой АВМ хүдэлжэ, витаминтай ногооной гурил гаргажа байна. Үнинэй механизатор Ринчинбал Дашиевич Дашиевай хүтэлбэрилдэг бригада июниин 25hаа хүдэлмэреэ эхилhэн юм. 14 хүнhөө бүридэhэн энэ бригадынхид хоёр халаан боложо, үдэр hүнигүй ажаллана. Тэдэнэр мүнөө дээрээ сүүдхэдээ дундаа зэргээр 6 тонно тэжээл бэлэдхэнэ.

Могсохон hууринда орохо харгын нүгөө талада оршодог АВМ-эй уужам хашаа соо орон сасуу эндэ айхабтар бэрхэ, нарин нягта хүнүүдэй ажалладаг байра гэжэ таахаар hэн. Юуб гэхэдэ, хашаа соонь сэбэр, ногооной гурил гаргадаг агрегадайнь хажуугаар хамуураар hаяхан хамажархиhан мэтэ зохид. Тээ саанань гурилаар дүүрэн саарhан мэшээгүүд нягтаханаар ябталаатай харагдана.

— Энэ нёдондоноймнай гурилhаа нэгэ бага үлэшэhэн юм даа, — гэжэ совхозой ахамад инженер Борис Раднаевич Санжимытыпов бидэндэ АВМ харуулха зуураа хөөрэнэ. — Нёдондо жэл бидэнэр 357 тонно витаминтай ногооной гурил бэлэдхээ hэмди.

Ринчинбал Дашиевич АВМ дээрэ долоодохи жэлээ ажаллана. Тэрэнэй бригадын мэдэлдэ мөөртэ 3 трактор, «КУФ-1-8» гэжэ хоёр хажуур үгтэнхэй Наратай, сэлмэг үдэрнүүдые hамбаашалан эршэтэйгээр ажаллажа, даалгагдаhан түсэбhөө үлүү тэжээл богони болзор соо бэлэдхэхэ гэhэн уялга энэ бригадынхид абанхай.

Х. ДАМПИЛОВА.
Хэжэнгын район.

БОГОНИ БОЛЗОРТО

Хориин райондо хонидой ноохо хайшалалга эхилбэ. Эдэ үдэрнүүдтэ «Георгиевский», Хориин совхозууд болон бусад ажахынуудай ноохо хайшалалгын томодхогдоhон пунктнуудта машинкануудай таршаганаан, хонидой мааралдаан замханагүй.

Хориин совхозой хайшалалгын пунктда Б. Б. Бальжинимаевай дааhан отара ажахы дотороо түрүүлэн хонидой ноохо хайшалжа эхилбэ. Тиин хонин бүхэнhөө дунда зэргээр 4,5 килограмм ноохон абтана. Тус ажахын социалис мүрысөөнэй гуримаар болон хонишодой абаhан уялгануудаар «зөөлэн алта» хуряалга 12 үдэрэй туршада дүүргэгдэхэ ёhотой.

Мүн лэ тэды шэнээн болзор соо «Георгиевский» совхоз хонидой ноохо хайшалжа дүүргэхээр хараалаа. Совхозой ноохо хайшалалгын 3 пунктда 35 шахуу мянган хониной ноохон абтажа, гүрэндэ 413 центнер ноохон худалдагдаха юм.

Т. БАДМАЕВА.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ОЛОНОЙ ЭДЭБХИ

Улаан-Үдэ хотын Советскэ районой бүхы ажалшад политическэ ба ажалай үндэр оршон байдалда Россин гүрэндэ Буряад оронойнгоо һайн дураараа орохоор 325 жэлэй ойе угтажа байна.

Районой арадай ажахын диилэнхи олон һалбаринуудай хүдэлмэришэд габшагайгаар хүдэлжэ, түсэбтэ даабаринуудаа, абаһан үндэр уялгануудаа түгэс бэелүүлжэ шадаа. Промышленна предприятинууд түсэбөө үлүүлэн дүүргэжэ, даабариһаа гадуур 284 мянган түхэригэй продукци худалдаһан байна. Промышленна үйлэдбэриин хэмжээн нёдондоной үеынхитэй сасуулхада, 4,1 процентээр дээшэлээ. Тиихэдэ районой транспортна предприятинууд пассажирнуудые зөөхэ табан һарынгаа даабари үлүүлэн дүүргэбэ. Мүн хэлхеэ холбоошод урдахи зорилгонуудаа сүм бэелүүлээ. Худалдаа наймаанаймнай эмхи зургаанууд розничо эд бараанай эрьесын түсэб 103,1 процентдэ хүргэһэн байна. Тэрэшэлэн арадай ажахын бусадшье һалбаринуудта зарим тэды амжалтанууд туйлагдаһан гээшэ.

Ажалай үндэр үрэ дүнгүүдые туйлахын тула горитой хүдэлмэри ябуулагдаа бшуу. Партийна организацинууд түүхэтэ ойе угтуулан, социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ, эршэдхэхэ хэрэгтэ онсо анхаралаа хандуулһан байна. Тиихэдээ ажалай бүтээсые түсэбһөө гадуур 1 процентээр дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ сэнгые 0,5 процентээр нэмээжэ хямдаруулха талаар бэелүүлжэ байһан хүдэлмэриеэ улам бүри хүсэ нүлөөтэй болгожо шадаа. Районой предприятинууд ажалай бүтээсэ түсэбһөө гадуур дээшэлүүлхэ гэһэн нэмэлтэ даабари горитойгоор үлүүлээ. Энэ үе соо промышленна үйлэдбэриин ургалта гансал ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар туйлагдаба. «Электромашина», пивын заводуудай, республиканска типографиин коллективүүд энэ талаар үндэр үрэ дүнгүүдые харуулаа. Байгша оной түрүүшын дүрбэн һарын туршада продукциин өөрынь үнэ сэнгые нэмээжэ хямдаруулха түсэб үлүүлэн дүүргэгдэжэ, 818 мянган түхэригэй түүхэй эд алмагдаба. Ажалай энэ баримта хараалагдаһанда орходоо горитойгоор үлүүлэгшэдэй дунда С. М. Кировэй нэрэмжэтэ, «Электромашина», судна бүтээлтын заводуудые, үйлэдбэриин «Туяна» нэгэдэлэй гол предприятиие онсолон дурдалтай.

Иимэ үрэ дүнгүүдэй эшэ үндэһэн гэбэл, эршэ түгэс социалис мүрысөөн гэжэ тэмдэглэгдэһэн байна. Районой предприятинуудай, эмхи зургаануудай парторганизацинууд, хүтэлбэрилхы органууд түрүүшүүлэй үүсхэлнүүдые улам бүри бададарааха, дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ анхаралаа ехээр хандуулаа юм. Жэшээлхэдэ, «Электромашина» заводай токарь А. Н. Бурлакова «Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбые 3,5 жэлдэ» гэһэн үүсхэл табан жэлэй эхиндэ гаргаа. Тэрэ өөрөө үгэдөө хүрэмөөр хүдэлжэ, хараалһан болзорһоо хоёр һараар урид даабарияа бэелүүлжэ шадаа. Шударгыгаар ажалладаг токарьнин жэшээгээр предприятиин хүдэлмэришэн, районно Соведэй депутат Варвара Ивановна Макина табан жэлэйнгээ түсэбые Россин гүрэндэ Буряад оронной һайн дураараа орoһоор 325 жэлэй ой хүрэтэр сүм дүүргэхэ гэһэн зорилго табяад амжалта түгэсөөр хүдэлжэ байнхай. Тиихэдэ Улаан-Үдын шэлэй заводой шэл отологшо А. А. Степанов алдарта ой болотор дүрбэн жэл хоёр һарын даабари бэелүүлхэ байһанаа мэдүүлээ юм. Иимэрхүү жэшээнүүдые дурдаха болоо һаа олон. Онсолон хэлэбэл, Буряадай Росситай хуби заяагаа холбон нилүүлһэн түүхэтэ 325 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулагдажа дэлгэрүүлэгдэһэн мүрысөөндэ районой предприятинуудай 232 цех болон участогуудай, 21 колоннын болон подразделенинүүдэй коллективүүд гэхэ гү, али 22 мянга гаран хүдэлмэришэд хабаадалсана. Мүнөө промышленна предприятинуудаймнай 210 түрүүшүүл табан жэлэй һүүлшын жэлэй тоосоогоор ажаллана. Тиихэдэ арадай ажахын олон ондоо һалбаринуудта хүдэлдэг 25 хүдэлмэришэн хубиингаа табан жэлэй даабариие гүйсэд дүүргэнхэй. Тэдэнэй тоодо оёдолой «Туяна» нэгэдэлэй хүдэлмэришэд Надежда Артемьевна Туманова, Розалия Иосифовна Жаркой, Татьяна Ильинична Николаева, Людмила Николаевна Хромченко, 1-дэхи ательегэй оёдолшон Мария Ивановна Черкасова, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» ордента «Электромашина» заводой хүдэлмэришэд Виктор Иванович Качальницкий, Галина Вячеславовна Брауэр, «Бурятмежколхозстрой» нэгэдэлэй оньһожоруулагдамал колонный жолоошон Николай Васильевич Сливко болон бусад оролсоно.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй эхинһээ экономическа ба социальна хүгжэлтын түсэбэй ёһоор район дотор үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, эрдэмэй-техническэ дэбжэлтэ түргэдхэхэ талаар горитой хүдэлмэри бэелүүлэгдээ юм. Тиигэжэ 1983 оной туршада үйлэдбэриин 7 цех болон участок һэльбэн шэнэлэгдэһэн, үндэр бүтээсэтэй 438 оньһон түхеэрэлгэ тодхогдоһон, технологическа 32 шэнэ процесс хүсэндөө хүргэгдэһэн байна. Мүн промышленна продукциин ба хубсаһа хунарай 68 шэнэ түхэл янза гаргагдадаг болоо. Үйлэдбэрилжэ байгаа продукцимнай шанар зарим тэды һайжаруулагдаа. Шалгагдадаг бүхы продукциин хэмжээнэй 27 процентнь эрхим гэһэн сэгнэлтэдэ хүртэдэг болонхой.

Түүхэтэ энэ ойдо бэлэдхэлэй үедэ ниислэл хотын үйлсэнүүдые ба талмайнуудые болбосон түхэлтэй болгохо, харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүдээр районоо шэмэглэн гоёохо талаар горитой хэмжээнүүд абтаа.

Нигэжэл коммунистнуудые, бүхы хүдэлмэришэдые, мэргэжэлтэдые эдэбхитэй, эрмэлзэл түгэс ажал хэрэгүүдтэ предприяти болон эмхи зургаануудай партийна организацинуудай хүтэлбэриин элсүүлжэ шадаһанай ашаар манай районой ажалшад Россин гүрэнтэй Буряад оронной һайн дураараа орoһоор 325 жэлэй ойе угтуулан, республикын ниислэл хотын районуудай дунда дэлгэрүүлэгдэһэн социалис мүрысөөндэ эрхимлэбэ бшуу.

А. ТАРЯШИНОВ,
КПСС-эй Советскэ райкомой таһагые даагша.

ЭДЕЭ ХООЛОЙ ПРОГРАММА — БҮГЭДЭ АРАДАЙ ХЭРЭГ

ХОЛБОО ХАРИЛСААТАЙГААР

Байгша оной март һарада агропромышленна комплексын асуудалнуудаар Бүхэсоюзна экономическа зүблөөн үнгэрөө һэн. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь К. У. Черненко тэндэ үгэ хэлэхэдээ: «Парти, Совет правительство хүдөө ажахые болон тэрээнтэй холбоотой һалбаринуудые хүгжөөлгын асуудалнуудта хододоо анхаралаа хандуулна» гэжэ тэмдэглээ бэлэй.

Эдэ һалбаринуудай нэгэн болохо һүнэй промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд Эдеэ хоолой программа бэелүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулхаар шармайн оролсонхой. Тусхайлан хэлэбэл, Закаменскын тоһоной заводойхид һүнэй зүйлнүүдээр районой ажалшадые хангаха уялгаяа муу бэшээр дүүргэдэг болоо. Районой һү һаалиин фермэнүүдэй ажалшадай оролдолгоор байгша оной нэгэдэхи кварталда һү худалдажа абаха түсэб уридшалан бэелүүлэгдэһэн байна. Тиигэжэ тоһоной заводой хүдэлмэрилэгшэд даабариһаа гадуур 46 тонно һүнэй продуктнуудые үйлэдбэрилээ. Мүн үнгэрһэн табан һарын түсэб амжалтатайгаар түгэсхэгдөө.

Июниин 1-нэй байдалаар районой совхозуудта 21 мянга гаран центнер гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо 4 процентээр ехэ сагаан эдеэ үйлэдбэрилэгдэһэн байна. Тиигэжэ гүрэндэ һү худалдалга 6 процентээр дээшэлээ. Далахайн, Енгорбойн, Цакирай, СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозууд тоһоной заводто сагаан эдеэ тушаалгаяа үнгэрһэн үедэ эрид һайжаруулһан байна. Далахайн совхозой һаалишад үдэртөө үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 8—10 килограмм, СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозойхид — 9—11, Енгорбойн совхозой һаалишад 8—10 килограмм сагаан эдеэ абаһан байна. Хамниин совхоз үдэр бүри гүрэндэ 35 центнер һү худалдана. Харин нёдондо энэ дүн 28 центнер байһан юм. Енгорбойн, Далахайн, Санагын совхозууд сагаан эдеэ үйлэдбэрилхэ түсэбөө ходо дүүргэнэ. Онсолон тэмдэглэбэл, Харацайн совхозой Г. Н. Батуева — республикын түрүү һаалишадай хандалгада гараа табилсагшадай нэгэн-табан һарын туршада үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1161 килограмм, Дүтэлүүрэй Е. Ц. Цыденова—973, Хамниин совхозой Г. М. Кутанов —959 килограмм һү һаагаа. Зэдын комбинадай «Закаменский» совхозой малшад илангаяа үндэр һү һаам туйладаг болонхой. Партиин гэшүүн С. Л. Доржиева жэлэй эхинһээ үнеэн бүриһөө 1440 килограмм, районоо гурбан жэлдэ удаа дараалан шалгарһан Е. П. Максимова 1430 килограмм сагаан эдеэ үйлэдбэрилжэ шадаа. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ тэдэнэр тус тустаа 3050 болон 3200 килограмм һү һааха гэһэн социалис уялгаяа заатагүй бэелүүлхэ зорилготой. «Закаменский» совхозой МТФ-эйн һаалишад табан һарын туршада үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1210 килограмм һү һаагаа. Харин тиихэдэ районой бусад ажахынуудай малшад орой 673 килограммда хүргэжэ, хоёр дахин шахуу гэхээр гээгдэжэ ябана.

Районой эрхим ажахынуудһаа һайн шанартай сагаан эдеэн тоһоной заводто асарагдана. 1984 оной нэгэдэхи кварталда асарагдаһан бүхы һүнэй 78 процентнь нэгэдэхи сортоор абтаа. МТФ-нүүд һаамхай үнеэдээ зунай бэлшээридэ гаргаһанай ашаар һүнэй шанар 63 процент хүрэтэр дээшэлүүлбэ. Гэбэшье нёдондонойхитой сасуулхада, энэ дүн табан процентээр дээшэлжэ, ажахынуудта 40 мянган түхэриг сэбэр олзо асараа. Дүтэлүүрэй, Михайловкын, Цакирай совхозууд бүхы һүнэйнгөө 89—95 процентыень нэгэдэхи сортоор тушаана. Енгорбойн, Санагын совхозууд шанар муутай продукци худалдана. Энэ жэлдэ тус ажахынууд дүн хамта табан тонно 300 килограмм һү гашалгаа.

Гүрэндэ сагаан эдеэ худалдалга һайжаруулха нөөсэнүүд гэбэл, һүнэй тоһолигые дээшэлүүлгэ ба үйлэдбэрилһэн һү ажахы дотороо багаар гаргашалга болоно. Ажахынууд һаагдаһан һүнэйнгөө 83 процент тоһоной заводто тушаана. Жэшээнь, Дүтэлүүрэй совхоз үйлэдбэрилһэн бүхы һүнэйнгөө 83—89 процент худалдана. Юрэнхыдөө тус ажахы үнеэдэй һү шэмэ һайжаруулха горитой хэмжээнүүдые абаһанай ашаар гээгдэлһээ гаража, һүүлэй хоёр жэлдэ район дотороо түрүүлжэ ябана. Коммунист П. Я. Цыбиковэй толгойлдог Зэмхын МТФ-эйн һаалишад түсэбтэ табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй даабаринуудые нэгэ һараар уридшалан бэелүүлхэ гэһэн үүсхэл район дотороо гаргаһан юм. Үүсхэлшэд үгэдөө хүрэжэ, мүнөө түсэб дүүргэлгын болзор 48 үдэрөөр ахижа ябана.

Хамниин совхозойхид үнгэрһэн табан һара соо абаһан сагаан эдеэнэйнгээ 79 процентыень бэлэдхэлэй пунктда тушааба. Хоёр гурбан жэлэй саада тээ районой ажахынуудта үйлэдбэрилэгдэһэн бүхы һүнэй дүрбэнэй нэгэ хубиие һаадаг байһан тус совхозой һаалишад үнеэдэйнгээ һү шэмэ доошолуулаа. Мүнөөдэрэй байдалаар хамниинхид сагаан эдеэ гүрэндэ тушааха хахад жэлэйнгээ түсэб минил 66 процент дүүргэнэ. Бодото хэмжээнүүдые абаха, тиин ажахын һаалишадай буураһан солоёо бусааха саг ерээ гээшэ. Тэдэнэй хүсэл оролдолгоһоо бүхы юумэн дулдыдаха байна.

Бэлэдхэлэй пунктда 3,8 процентһээ бага бэшэ тоһолигтой һүн асарагдаха ёһотой юм. СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ, Далахайн, Харацайн совхозууд үдхэн, һайн шанартай һү тушаана. Үнгэрһэн табан һара соо район дотор сагаан эдеэнэй тоһолиг юрэнхыдөө 3,7 процент болоо. Байгша ондо тоһоной завод ажахынуудта 1800 түхэригэй лабораториин хэрэгсэл, амһартануудые үгөө. Һаяар СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхоздо һү хүргэдэг түхеэрэлгэнүүд хабсаргагдахань. Үшөө 6 иимэ оньһон техникэ үйлэдбэридээ нэбтэрүүлэгдэхээр хараалагданхай.

«Бурятрикотаж» нэгэдэлдэ арба нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшүүл олон. Тэдэнэй тоодо дүрбэдэхи разрядай нэхэгшэ Ф. Г. Чумакова орона. Фаина Григорьевна ажалдаа оролдосотой бэрхээр хандадаг, халаан, һара бүриингөө даабаринуудые үлүүлэн дүүргэдэг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ф. Г. Чумакова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

КОММУНИСТЫН ЖЭШЭЭ

Сэлэнгын районой эрхим һаалишадай нэгэн — XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой Залаагай фермын һаалишан Тагзима Сабировна Закирова зунай үглөөгүүр эртэшэлэн ажалдаа яаран ошоно. Энэ нүхэрнай наһанайнгаа хахадыень һаалиин фермэдэ хүдэлжэ байна. Обеороогүй байтар он жэлнүүд үнгэрнэ. Тагзима Сабировна нёдондо 50 жэлэйнгээ ойе тэмдэглэбэшье, урдынхяараал хүнгэн сарюун, габшагай бэрхэ зандаа.

Тагзима Сабировна он жэлэй ошохо бүри оншотой, мэргэжэл шадабарияа дээшэлүүлжэл байдаг. Мүнөө тэрэ машинаар үнеэ һаадаг нэгэдэхи классай мастер болонхой. Даажа абаһан бүлэг үнеэдээ зүбөөр харууһалжа, социалис уялгануудаа заабол дүүргэдэг гээшэ. Мүн харууһалжа байһан үнеэдээ зоотехническэ заабариин ёһоор эдеэлүүлдэг юм.

— Даалгагдаһан үнеэдээ машинын һүүлээр заабол гараараа шабхажа һаадагби, —гэжэ Закирова тайлбарилан ойлгуулна. — Машинаар үнеэдые һааһанай удаа үнеэдэй хүхэ дэлэндэ үшөө 150—200 грамм һүн абтадаг юм. Даалгагдаһан 24 үнеэнһээ үдэртөө табан килограмм, һара соо центнерһээ үлүү һүн абтадаг байна. Үнеэдэйнгээ хүхэ дэлэнгые ходо нидхэржэ байдагби, иимэ арга заабол хэрэгтэй гэжэ һанагшаб.

Тагзима Сабировна үдэрэй гурим нарин нягтаар баримталдаг, үнеэ һаадаг аппарадай, һүнэй амһарта ба байра соонь ариг сэбэрые хинан шалгажа байдаг.

Т. С. Закирова партиин гэшүүн, мүн агитаторай арюун уялга жэншэдгүй дүүргэдэг. Тэрэ ниитын даалгабаринуудта үнэн сэхээр хандадаг. Агитатор байһан тула таарамжатай статьянуудые, мэргэжэлтэдэй хэлэһэн зүбшөөл заабаринуудые бэдэржэ, ээлжээтэ хөөрэлдөөндэ хэрэглэдэг байна. Агитатор малшадтайгаа хамта үйлэдбэриин технологи, ажалай эрхэ байдал һайжаруулха асуудалнуудаар колхозой правленидэ хандахашье ушар үзэгдэдэг. Тагзима Сабировна эхилһэн хэрэгээ хододоо эсэстэнь хүргэдэг һайн заншалтай.

Тагзима Сабировна олон жэл соо, ажалай гүн соо хатуужаһан, башарһан байна. Тиибэ яабашье гансал гол хүдэлмэридөө бэшэ, харин олон тоото ниитын уялгануудта бүхы хүсэ шадалаа зорюулдаг. Энэ нүхэр хэдэн зарлалай туршада Ноёхоной сомоной Соведэй депутат байһаар. Эндэ хүдөө ажахын комиссиин ажал ябуулгада угаа эдэбхитэй хабаадалсана. Хүнүүд хойшолуулашагүй элдэб асуудалнуудтайгаар депутадтаа хандажа, туһаламжа үзүүлхыень гуйдаг юм.

Коммунист Закирова хүнүүдые хүмүүжүүлхэ, эдэниие үйлэдбэриин эзэн мэтэ мэдэрэлтэй болгохо зуураа, өөрөө бусад нүхэдтөө һайн һайхан жэшээ харуулжа ябадаг. Тэрэ олон жэлэй туршада Ноёхоной һаалишадай социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ ябагшадай нэгэн мүн.

Коммунист, депутат Закировагай ажабайдал тушаа асуудалнуудые зүбөөр ойлгодог, хүнүүдтэ шанга эрилтэ табидаг, һайн һайханиие хүсэжэ ябадаг шэнжэ шанарайнь түлөө нютагаархидынь тэрэниие ехэ хүндэлдэг юм. Тэрэ залуушуулай һурган хүмүүжүүлэгшэ байһан тула эдэниие Эхэ орондоо ашатай туһатай эрхэтэн болгохын түлөө ехэ юумэ хэһэн, хэжэшье байна. Жэшээлхэдэ, тэрэнэй хүмүүжүүлһэн Ноёхоной дунда һургуули дүүргэгшэд Люда Гармаева, Цырен-Ханда Болотова, Альбина Ачитуева гэгшэд колхозойнгоо түрүү һаалишадай тоодо оронхой.

—Би өөрынгөө хүдэлмэриие ехэ хүндэтэй, хүнүүдтэ тон хэрэгтэй гэжэ тоолодогби, залуушуулые малшанай ажалда дуратай болгохоёо оролдодогби. Һургуули һурагшадаа ажалда дуратайгаар һургадаг байһай гэжэ хүсэхэ байнаб, —гэжэ Тагзима Сабировна хөөрэнэ.

Т. С. Закирова 1969 онһоо хойшо Ноёхон нютагта ажаһууна, ажаллана. Тэрэ Татарай республикаһаа Сэлэнгын районд ерээ юм. Тэрэл сагһаа хойшо XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой Залаагай һаалиин фермэдэ ажаллана, түсэбтэ даабарияа, абаһан уялгануудаа һара, жэл бүри үлүүлэн дүүргэнэ. Илангаяа 1974 ондо ялас гэмэ илалта туйлаһан байха. Тэрэ жэлдэ Тагзима Сабировна үнеэн бүриһөө 4600 килограмм һү һааһан байна. Арбан табан жэлэй туршада «Коммунис ажалай ударник» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэтэй ябана. Юһэдэхи, арбадахи табан жэлнүүдэй ударнигай, 1974, 1975 болон удаадахи жэлнүүдтэ социалис мүрысөөндэ илагшын тэмдэгээр, олон тоото Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагданхай. Юһэдэхи табан жэлэй дүнгүүдээр Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаһан. Тэрэ арбан дүрбэн жэлэй саада тээ эгээл түрүүшын хеэ үнеэн бүриһөө 3000 килограмм һү һаажа, тэрэ гэһэнһээ хойшо хододоо гурбан мянгатанай тоодо оролсоно.

Россин гүрэндэ Буряад оронной һайн дураараа орoһоор 325 жэлэй ойе эрхимээр угтахын түлөө Тагзима Сабировна мүрысэжэ, түрүүшын хахад жэлдэ һү абаха түсэбөө холо үлүүлэн дүүргэнхэй. Сэлэнгын түрүү һаалишан жэл соо үнеэн бүриһөө 3200 килограмм һү абаха гэжэ шиидэнхэй. Коммунист Закирова хэлэһэн үгэдөө түгэс хүрэдэг заншалтай.

Р. БАЛДАНОВ.

ХЭНИИНЬ ИЛАХАБ?

Манай Загаһатын совхозойхид нёдондо үбһэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэжэ абаһан юм. Тиимэһээ энэ жэлэй малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргөөбди. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлые манай совхозой хонишод һайн үрэ дүнгүүдтэйгээр угтаа һэн. Ажахымнай олонхи отаранууд гарза хоролтогүйгөөр ондо орожо, хурьгадые олоор абаһан байна. Мүнөө эхэ хонидой отарануудта хурьгад эхэһээ таһалагдаад, хони хайшалалга түлэг ябажа байна.

Зуун эхэ хонин бүриһөө 120 хурьга абаһан совхозоймнай эрхим хонишод Михаил Махасович Шалуев Иван Булатович Ербаев хоёрой даадаг отарынхид үнинэй өөһэд хоорондоо мүрысэдэг заншалтай юм. Мүнөө үедэ эдэнэрнай хурьга абалгаар тон адли дүнгүүдтэй ябана. Шалуевай отарын хурьгадай шэгнүүр 20 килограммда хүрэжэ, Ербаевайхинь нэгэ бага доогуур— 18 килограмм болоһон байна Гэбэшье мүрысөөнэй дүн гаргалгын гол шата —ноохоной шэгнүүр урдамнай байна. Эндэл хэнэйнь илахань элирхэ.

Эдэ хоёр отарынхид үбэлжэлгын үедэ хүршэлэн ажалладаг юм. Үнгэрһэн жэлэй социалис мүрысөөнэй дүнгүүдээр Михаил Махасович Шалуев шалгаржа, «Совхозой чемпион» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө һэн.

Ажахы доторнай амжалтатай бэрхээр ажаллажа ябаһан хонишод олон юм. Эндэ Дора Казановна Табхаевагай нэрые дурдахаар. Тэрэ зуун эхэ хонин бүриһөөнь 110 хурьга абажа, гээлтэ хоролтодо оруулангүй түлжүүлжэ, хурьгадайнгаа амидын шэгнүүрые 20 килограммда хүргэжэ шадаа. Тиихэдэ хонишод Николай Хуриганович Бархалеев, Елена Александровна Пинтаева гэгшэдэй даадаг отарынхид мүн лэ хэчин бүриһөө түл абажа, хурьгадайнгаа шэгнүүрые 17 килограммда хүргөө.

Манай совхозойхид эдэ үдэрнүүдтэ эхэ хонидоо хайшалжа эхилхэ юм. Хони хайшалалгын үедэ ноохоной шанар шалгалтын комисси эмхидхэгдэнэ, мүн үсөөн үдэр соо һайнаар, түргэнөөр хонидоо хайшалха зорилго табигдаха байна. Ноохоной шанарай, шэгнүүрэй дүнгүүдэй гаргагдахадал, социалис мүрысөөндэ илагшад тодорхо байна.

Н. ТЫПХЕЕВ,
Загаһатын совхозой эхэ хонидой отарануудай бригадир.

Хэжэнгын район.

Россин Федерациин худалдаа наймаанай эмхинүүд эд бараанай эрьесын түсэб дүүргэбэ. Энэнь һалбариин амжалта болоно. Нёдондо жэлдэ эд бараанай эрьесын түсэб дүүргэгдэжэ шадагдаагүй һэн. ТАСС-ай корреспондентын гүйлтаар дэлгүүртэ болоһон хубилалтанууд тухай, худалдан абагшадые хангалгые һайжаруулхын тула гаргагдадаг хүсэлэл оролдолгонууд тухай РСФСР-эй худалдаа наймаанай министр В. Шиманский иигэжэ хөөрэбэ.

ХУДАЛДАА НАЙМААНАЙ ШИИДХЭГДЭЭГҮЙ АСУУДАЛНУУД

— Худалдаа наймаан хадаа ажахы эрхилэлгын олон һалбаритай оршом болоно,— гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. —Эд бараагаар хангагшадһаа олон юумэн дулдыдадаг ааб даа. Гэхэтэй хамта бүхы үе сагуудта бүхы арадуудта худалдаа наймаа хэжэ шадаха гээшэ өөрсэ янзын шадабари гэжэ тоологдодог байһан. Худалдаа наймаа хэжэ шадаха хүнүүд эд бараанай эрьесые, ашаг олзые саг үргэлжэ дээшэлүүлдэг. Эдэ хүнүүд түгэс мэргэжэлтэй байха зэргэтэй.

«Ажахые эрхилхэ гээшэ ажахые хүтэлдэг хүнүүдтэй нэн түрүүн хүдэлмэри ябуулха гэһэн удхатай» гээд КПСС-эй ЦК-гай февралиин (1984 он) Пленум дээрэ заагдаа һэн. Партиин заабариие хүтэлбэри болгон, арадай депутадуудай нютагай Совedүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдтэй хамта министерство кадрнуудые бэлдэхэ, илангаяа тараан табиха асуудалнуудые бүри анхаралтайгаар шиидхэдэг болоо юм. Капитальна һомололго болон шэнэ техникэ хэрэглэдэггүй имагтал энэ хүдэлмэри ажахы эрхилэлгын ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ, хүн зониие хангалгын шанарые һайжаруулгада ехэ нүлөө үзүүлһэн байна.

Россин Федерацида худалдаа наймаанда 2600 мянганһаа дээшэ хүн хүдэлдэг. Тэдэнэй табадахи хүн бүхэниинь дээдэ гү, али тусхай дунда һургуули дүүргэһэн дипломтой мэргэжэлтэ юм. 100-гаад мянган наймаалагшад, эдеэ шанагшад, кассирнууд-хинагшад техническэ мэргэжэлэй һургуулинуудта һураһан байгаа. Эдэмнай шадамар һайнаар ажаллладаг, хангалгын хэмжээе дээшэлүүлжэ шадаха хүнүүд болоно. Мүнөө жэлдэ 180 миллиард түхэригэй эд бараа, тэрэ тоодо ниитын эдеэ хоолой продукци хүн зондо худалдагдахаар хараалагдана. Энээнэй урда хэзээдэшье һалбарида эд бараанай эрьесэ иимэ ехэ байгаагүй юм.

Хангадаг предприятинуудай үнэн сэхэ туһаламжада түшэглэхынгээ хажуугаар, худалдаа наймаанай предприятинуудай коллективүүд өөһэдөө эдэбхитэйгээр хүдэлхэ, ухамай байха зэргэтэй. Үе саг ба ажабайдал дэлгүүрэй ушар байдалые хубилгаа. Худалдан абагшад эд бараанай шанарта, ассортиментдэ бүри ехэ эрилтэтэйгээр хандадаг болонхой. Хоёр-гурбан жэлэй саада тээ хомор байһан зүйлнүүд мүнөө магазинуудта элбэг болонхой. Хямдаруулагдаһанай һүүлээршье зарим янзын хубсаһа хунар болон гутал худалдагдаагүй байха юм. Эд бараанай муу байһан дээрэһээ иимэ юумэн болодоггүй. Тэрэниие худалдан абагшадта дурадхадаггүй байһаниинь ехэ дутуу дунда болоно. Министерствэдэ бэшэг бэшэһэн нэгэ хэрэй хурсаар хэлэһэнэй ёһоор, наймаалагшад заримдаа наймаа хэдэггүй, харин эд бараагаа һахяад лэ байдаг гээшэ.

Магазинууд болон столовонууд хадаа худалдаа наймаанай түрүү шэглэлынь болоно. Эдэ предприятинуудай коллективүүдые толгойлдог хүнүүд худалдаа наймаае залан хүтэлхэ, наймаалагшад болон эдеэ шанагшадай, кассирнуудхинагшадай ба консультантнуудай, худалдан абагшадтай холбоотой бүхы хүнүүдэй хүдэлмэри эмхидхэхэ үүргэтэй. Харин Тюмениин, Шэтын, Вологодско, Свердловско хизаарнуудта, Приморидо магазинуудай болон столовонуудай директорнүүдэй, тэдэнэй орлогшонорой тушаалда тусхай мэргэжэлгүй аад, бодото хэрэгээ һайн мэдэхэ хүнүүдые томилдог гуримтай байгаа. Ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай үйлэдбэриие даагшанарай дунда хахадһаа дээшэ хубинь иимэ хүнүүд болоно.

Нэгэтэ худалдаа наймаанда ерээд, пенсидэ гаратараа үнэн сэхээр хүдэлдэг хүнүүдшье үсөөн бэшэ. Олон удаан жэлнүүдтэ үнэнтэ сэхээр хүдэлхэдөө, шэлэһэн мэргэжэлдээ дуратай байхадаа, олон хүнүүд худалдаа наймаанай болон ниитын эдеэ хоолой эмхидхэлшэд, өөрынгөө хэрэгэй шадабаритад болодог байха юм. Иимэ хүнүүдые хүтэлбэрилхы хүдэлмэридэ дэбжүүлхэ гээшэ ойлгосотой. Гэбэшье өөрынгөө уялгануудые бүүр-түүр мэдэхэ хүнүүдтэ магазинууд болон столовонуудые заримдаа найдадаг байһаниинь халагламаар. Худалдаа наймаа хэжэ шадахагүй иимэ хүнүүд албата уялгаяа үнэн сэхээр ба түгэс шадабаритайгаар дүүргэхэ эрилтэ хүтэлбэрилжэ байһан хүнүүдтээ табижа шададаггүй байха юм.

Иимэ жэшээ харуулһуу. Худалдаа наймаа хэдэггүй, харин эд бараа һахяад байдаг наймаалгшадай худалдан абагшадай эрилтэнүүдтэ хайшаа хэрэгээр хандаһанһаа боложо, эд бараанай эрьесын 15 процентнь алдагдана гэжэ ехэ хотын нэгэ универмагта тооложо гаргаһан байна. Ондоогоор хэлэхэдэ, ямар нэгэн эд бараа худалдажа абаха һанаатай ерэһэн хүнүүд магазинһаа хооһон гаража ошодог. Гэхэтэй хамта, РСФСР-тэ 40 мянганһаа дээшэ магазин тоологдодог юм.

Тусхай мэргэжэлтэй хүнүүд худалдаа наймаанай болон ниитын эдеэ хоолой предприятинуудые толгойлхо, тэдэнэй һалбаринуудые хүтэлбэрилхэ ёһотой. Энэ дуримые буруушаажа хэншье юушье хэлэдэггүй аад, тэрэниие баримталдаггүй, өөһэдынхеэрээ болодог ушарнууд үсөөн бэшэ. Энээнэй урда тээ мэргэжэлтэд дуталдана гэжэ шалтаг барьдаг байгаа. Харин мүнөө дээдэ гү, али тусхай дунда эрдэмтэй 90 мянга шахуу залуушуул жиирэй тушаалнуудта хүдэлнэ. Тэдэнэй заримниинь хүтэлбэрилэгшэ байха гү, али материальна харюусалгатай тушаалнуудые дааха гэжэ оролдодоггүй байха юм.

Худалдаа наймаанай болон ниитын эдеэ хоолой залуу мэргэжэлтэд һалбариин ёһотой баялиг болоно. Энэ баялиг ямараар хэрэглэгдэнэб гэжэ нютагай Соведүүдэй зохихо комиссинууд болон комсомолой территориальна комитедүүд һонирхохо ёһотой.

Россин Федерацида эд бараа худалдажа абаха арга боломжые шадамараар хэрэглэдэг худалдаа наймаанай бэрхэ эмхидхэлшэд олон юм. Жэшээлбэл, Харьковай кооперативна институт дүүргэһэн коммунист З. Губарева Белгородско облгүйсэдкомой худалдаа наймаанай управлениие толгойлдог юм. Түсэбтэ табан жэлэй гурбан жэлдэ область дотор худалдаа наймаанай эрьесэ 20,6 процент дээшэлһэн байна. Энэнь республика доторхи дундуур хэмжээнһээ 8 процентээр ехэ болоно. Эндэ һалбариин бүхы заабаринуудые дүүргэдэг. хангалгын түрүү аргануудые нэбтэрүүлдэг юм.

(ТАСС).

ХЭТЭ МҮНХЭДӨӨ РОССИТАЙ ХАМТА

рядай АССР байгуулагдаа.

Коммунис парти болон Совет гүрэн урдань дарлалта мүлжэлгэ доро байһан буряадуудые ба бусад арадуудые экономическа, соёл гэгээрэлэй, социальна гэрэлтэй хүгжэлтын харгы замда гаргаһан байна. Социализмын һуури байгуулгын үедэ эдэ зорилгонууд гүйсэд бэелүүлэгдээ. Түүхын богони болзорто Буряад орон оньһоорудлаар ажахытай, колхозно тариаландай республика болоо, капитализмые алад гаран сэхэ социализмда орожо бшуу. Буряадууд социалис наци болон хүгжөө. Эдэ хүбилалтануудта совет арадуудай, эн түрүүн ород арадай туһаламжа сэгнэшэгүй юм. Социалис ёһоор ажабайдалые түхэлжүүлхэдэ эб нэгэтэй совет республикын ажалшан түмэн марксизм-ленинизмын үзэл суртал, совет патриотизмые ба социалис интернационализмын үндэһэн дээрэ хүмүүжүүлэгдэдэн байна. Совет арадуудай аха дүүгэй хани барисаан Эсгэ оронһоо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай шаргуу хатуу үедэ шанга шалгалта баряжа гараа.

Мүнөө аха дүү совет арадуудай бүлэ соо республикымнай ажалшад хүгжэлтэ түгэс социализмые улам хүгжөөлгэдэ бүхы хүсэл эрмэлзэлээ зорюулжал.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбан жэл соо промышленна продукциин худалдаха түсэб 100,2 процент дүүргэгдэжэ, үйлэдбэрилгын хэмжээн урагша 137 процентээр ехэсөө. Энэ амжалта гол түлэб ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгын хүсөөр туйлагдаа. Партиин XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдэй ёһоор ажахые эрхилэлгын олон аргануудые нарижуулан һайжаруулха, эмхидхэлгэ, гүрэнэй ба түсэбэй журам шангадхаһанай ашаар үйлэдбэриин ашаг үрэе дээшэлүүлхэ, түсэбтэ даабари болон социалис уялгануудые дүүргэхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулагдана. 1984 ондо 1 миллиард 750 миллион түхэригэй промышленна продукци үйлэдбэрилэгдэхэ гэжэ, энэнь 1923 онойхиһоо 1400 гаран дахин ехэ юм болоно.

Үйлэдбэрилэгдэһэн промышленна продукциин гурбанай хоёр хубиһаа дээшэнхиинь ороной экономическа бүхы районуудта болон хилын саанахи хэдэн арбаад оронуудта эльгээдэг, Буряад орон бүхы союзна республикануудһаа элдэб түхэлэй түүхэй эд, материалнуудые, түлишэ, олон янзын оньһон техникэ, түхеэрэлгэнүүдые абадаг байна юм.

Буряад орон бүхэдөө барилгын ехэ талмай болонхой. 524 километр утатай Байгал-Амарай түмэр замай рельснүүдые манай республикын газар дайда дээрэ табигда 1984 оной июлиин 1-дэ түгэсхэгдэбэ. Буряадай участок дээрэ тоннельнүүд малтагдажа, шэнэ поселок, станцинууд, Северобайкальск хото бусад объектнүүд бодхоогдожо байна. Тиихэдэ Гусиноозерскын ГРЭС болон бусад предприятинүүдэй барилга үргэлжэлнээ.

Хүдөө ажахыда хэдэн арбаад мянган имсын ажахынүүдай орондо мүнөө 120 совхоз, 62 колхоз болон ажахы хоорондын предприятинүүд тоологдоно. Барилгын талмай 1924 онойхидо орходоо 6 үлүүтэй дахинаар нэмэжэ, 1983 ондо 830 мянган гектарта хүрөө юм. Нэгэн адуу малай, шубуудай тоо толгой олошороо. 1923 онтой сасуулхада, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгэ дүрбэ дахин эхэ дээшээ гараа.

Эдэ хоолой программые бэелүүлхэдэ түлөө тэмсэжэ, хүдөөгэй ажалшад республикын агропромышленна комплексын бүхы шатануудай партиин организацинуудай ударидалга доро хүдөө ажахын үйлэдбэрие эршэтэй түргэнөөр хүгжөөжэ, ашаг үрэеынь дээшэлүүлхэ оролдоно. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбан жэл соо хүдөө ажахыда дүн хамта 415,8 миллион түхэригэй шэнэ фондынууд ашаглагдаа. Шубуу, гахай үсхэбэрилгые промышленна үндэһэн һууритай болгохо хүдэлмэри гол түлэб түгэсхэгдөө. Үхэргэй, гахайн мяха үйлэдбэрилгэ ажахы хоорондын түхеэрэлгэдэ шэлжүүлэгдэһэн ажахы хоорондын 12 предприяти мүнөө ашаглагдана.

Сөөлдэй, оюун бодолой салбар асари ехэ хүбилалтануудые болонхой. Бүгэдэшэнитын уншагчата дунда һурагшадта ба һуралсалай бүхы түрэлэй бүхэдэл ороо. Мэргэжэлтэдые бэлдэдэг 22 дунда тусхай һургуулинуудай, 4 дээдэ һургуули, 350 мянган хүн сурадаг. Энэ хугасаада 113 мянган хүн дээдэ болон тусхай дунда эрдэм олоһон байна. Республикын Академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай дүрбэн институт болон социальна экономическа шэнжэлгэнүүдэй туслаар ВАСХНИЛ-ай Сибириин отделениин Буряадай хүдөө ажахын эрдэм шэнжэлгэлгын институт болон бусад эмхи зургаанууд научна хүдэлмэри эрхилдэг байна юм.

Хүн зоной оюун бодолой эрилтэнүүдые соёл гэгээрэлэй олон тоото эмхи зургаанууд, олондо мэдээсэл тарааха хэрэгсэлнүүд, телевидени, радио, газета, журналнууд ханана бшуу.

Литература болон искусство эхээр һалбаран хүгжөө. Уран зохёолшодой, уран зураашадай, композиторнуудай, архитекторнуудай зохёохы холбоонууд, дүрбэн театр, тэрэ тоодо академическа театр, филармони болон бусад ансамбльнууд, хатаргын ансамбль, арадай 22 театр, арадай дуу, хатарай 24 ансамбль, уран һайханай 2 мянга гаран кружогууд мүнөө хүдэлнэ.

Буряад уран зохёолшодой, уран зураашадай, композиторнуудай, театральна коллективүүдэй зохёохы хүдэлмэри олон үндэһэн зохёолнууд үзэгшэдэй ба уншагшадай дунда бүхы талаараа тараагдаа. Энэ үйлэ хэрэгтэ Буряадай соёл культура эдэбхитэй хабаадажа, совет культурын шэнэ шарайе зохёохы хүдэлмэридэ ехэ хубитаяа оруулна. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй эрхим бүтээлнүүд бүрилдэн шэн социалис интернационализмын үзэл суртал ехээр тараана.

Парти болон правительствын хэрэг бүхэндэ анхарал добоо гаргажа байһанай ашаар республикын ажалшадай материальна талаар хангалгын ажана байдал һайжарна. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын гурбан жэлэй туршада хүдэлмэриш алба хаагшадай сарын салин хүлһэн 10,4 процентээр ехэ боложо, 207 түхэригтэ хүрөө. Колхозниигуудай олзонь дээшэлжэ, тиихэдэ олон зуун мянган квадрат метр гэр байрануудай барилга байгуулагдаһан байна.

Мүнөө агууехэ ород хэлэ үндэһэн ябатанай харилсаанай хэлэ — мэдэхэгүй нэгэшье бурядай хүн үгы байна. Буряадай АССР-тэ эбтэй эетэйгээр олон үндэһэн яһатанай түлөөлэгшэд хүдэлнэ. Энэ хадаа ленинскэ национальна политикын илан мандалай ашаа үрэ мүн. Буряад ороной һайн дураараа Россидэ нэгэдэжэ орһонһоо хойшо совет арадуудай хани бариһаани улам хүсэтэй болгоо байна.

Г. САНЖИЕВ,
Буряадай АССР-эй эрдэмэй габьяата ажал ябуулагша.

АМАРАЛТЫН ХАҺА

СССР-эй Конституциар баталагдаһан амараха эрхэ — социалис байгуулалтын агууехэ түйлалтануудай нэгэн. Манай ороондо амаралтын хаһа жэл бүриин түлөөһэтэй табигдануудай, долоон хоног бүриин сүлөө үдэрнүүдээр, мүн спортивно-элүүржүүлгын, санаторно-курортно, ниитэ харалтын болон соёл-гэгээрэлэй эмхи зургаануудаар бэелүүлэгдэдэг.

Гэбэшье бидэ гуримтай ёһоор амаржа шададаг гэжэ гүбди гэһэн асуудал эндэ гараһан. Суббото, воскресениин амаралтын үдэрнүүдтэ урма зориго улам бадарулха, тамир хүсэеэ хододоо эршэдхэжэ абана гүбди? Олонхи ажалшад өөһэдынгөө элүүр энхые амаралтын лэ хаһада хүгжөөжэ абахаар бодомжолдог гэжэ медицинын хүдэлмэрилэгшэд тодорхойлонхой. Тиимэһээ тэдэнэр үдэр үдэрэйнгөө ажал хүдэлмэриин эсэлтэ сулалые долоон хоног бүриин амаралтын үдэрнүүдтэ забһарлан соо усадхажа, саг соонь хүсэ шадалаа нүхэхэ, бэе махабадаа хүгжөөхэ аргаа мэдэхэ гэһэн ажалтай. Ажалшадай эдэбхитэй амаралтын тухай ажалай эмхидхэхэ хэрэгые даажа абаһан ниитэ ажалай партиина, совет гүрэнэй, профсоюзай комитедүүд болон эмхи зургаан, хүтэлбэрилэгшэдэй эдэй эдэбхи хүсэлые тэдэнэр эрилтэ дэмжэхэ ёһотой. Нэшээлэхэдэ, республикымнай соёлой хэдэ хэдэн эмхи зургаанай амаралтын баазануудые болгоноор, Тиигэжэ Зүүн-Сибириин соёлой институдай, соёл-гэгээрэлэй училищиин, киномеханическа заводой, хүгжэмэй инструментүүдэй мастерскойнуудай болон соёлой министерствын хүдэлмэрилэгшэд эмхидхэгдэһэн баазануудтаа гэр бүлөөрөө, коллективээрээ ошожо, амардаг, сэнгэдэг байна.

Ажалшадай амаралтынгаа сагые ашагтайгаар хэрэглэхэ эрхэ байдал олгожо, тэдэнэй элүүр энхые хүгжөөхэ гэһэн манай общественна ажаһуудалай эрилтэ хангалгын асуудалнуудай гол шухалань болодог. Үнгэрһэн жэлдэ республикымнай соёлой болон искусствын 415 түлөөлэгшэд санаторинуудта, пансионадуудта, амаралтын байшангуудта, мүн профилакторинуудта байжа эмшэлүүлһэн, амарһан байха юм. Гадна зуу гаран хүн зунай сагта нютагай болон бүхэсоюзна удха шанартай аяншалгын баазануудта ошожо амараа һэн. Тэрэшэлэн табин гурбан гэр бүлэдэ аяншалгын баазануудай путевконууд үгтөө бэлэй. Соёлой болон искусствын хүдэлмэрилэгшэдэй үхибүүдшье зунай зулгы һайхан хаһада хүхюу сэнгэлигээр амараа. Тиигэжэ 500 гаран эдиршүүлдэ пионерэй, 120 үлүүтэй үхибүүдтэ санаторно болон спортивно-элүүржүүлгын лагерьнуудай путевконууд барюулагдаа юм.

Аяншалга хадаа улад зоной амаралтын тон дуратай зүйл болонхой. Тиигэжэ республика доторнай холо, ойгуур аяншалагшадай тоо жэлһээ жэлдэ олошорно. Ушарынь хадаа «Орон дотороо аяншалга-экскурсиин хэрэгые саашадань нарижуулан хүгжөөхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Совет болон ВЦСПС-эй тогтоолоор хараалагдаһан хэмжээ ябуулганууд эндэ бага бэщээр нүлөөлһэн байна. бшуу. Тиин 1983 ондо Буряад ороной соёлой болон искусствын дала гаран түлөөлэгшэд харини олохон оронуудаар, тэрэ тоодо соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой тусхай бүлэг Чехословакиин Карловы Вары болон Монголой Арадай Республикаар аяншалжа бусаа һэн.

Байгша ондошье 544 соёлшод путевконуудаар амарха, 119 хүн аяншалгада гараха байна. Гадна август обком ажалшан олоние физкультурна хүдэлөөндэ хабаадуулха зорилгоор профкомуудай ажал ябуулгые шэглүүлнэ. Тиимэһээ үнгэргэгдэжэ байдаг спортивна хэмжээ ябуулганууд манайда заншалта боложо байнхай. Үйлэдбэриин гимнастика, элүүр энхын бүлэг гэхэ мэтэнүүд коллективүүдтэ хэгдэнэ, байгуулагдана. Гадна энэ һарада Комсомольско олтирог дээрэ зунай гурбадахи спартакиадын тоосоогоор «Элүүр энхын үдэр» үнгэргэгдөө. һэн. Тэрээндэ хамтадаа 320 хүнһөө бүридэһэн 18 команда хабаадалсаа. Энэ спартакиадын түгэсхэлдэ Зүүн-Сибириин соёлой институдай уран һайханай коллектив гоё һайхан концерт харуулаа.

Республикын багшанар болон гэгээрэлэй бусад хүдэлмэрилэгшэд байгша оной зунай амаралтын хаһада 400 шахуу путевконуудаар санатори, профилактори болон курортнуудаар амарха, эмшэлүүлхэ байна. Тэрэшэлэн Дээдэ Онгостойн амаралтын байшанда, мүн «Минеральная» гэжэ аяншалгын баазада зуу гаран хүн амарха.

Багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ институдай зунай курсануудта һуралсагшадай 170-ниинь Зүүн-Сибириин технологическа институдай Улаан-Үдэдэхи санатори-профилакторидо байжа, нэгэ доро эмшэлгэ гараба.

Байгал далайн үзэсхэлэн һайхан эрьедэ «Байгалай долгинууд» гэжэ амаралтын бааза эмхидхэгдэнхэй. Эндэ мүн лэ энэ зундаа 600 гаран гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд амаржа ерэхэ. Тиихэдэ 140 хүн тусхай путевконуудаар Москва, Прибалтикын, Крымэй болон Кавказай, мүн геройхотонуудай үзэсхэлэнгүүдтэй танилсаха.

Арадай ажахын бусад һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэд мэтэ гэгээрэлэйшье түлөөлэгшэд жэл бүри хилын саагуур аяншалжа ерэдэг гээшэ. Энэ хадаа багшанарай эрдэм мэдэсые үргэдхэдэг, саашанхи ажал хүдэлмэридэнь аша туһатайгаар нүлөөлдэг байна. Тиимэһээ зунайнгаа амаралтын үедэ республикымнай һургуулинуудай ная гаран багшанар Болгари, Румыни, Югослави оронуудаар аяншалгада гараха юм.

Профсоюзуудай областной соведэй дэргэдэхи аяншалга болон экскурсиин бюро республикынгаа түүхын дурасхаалта, мүн үзэсхэлэн газарнуудтай ажалшадые, залуу үетэнние саг үргэлжэ танилсуулжа байдаг. Илангаяа зунай сагта сэлгеэхэн Сэлэнгые үгсэжэ, теплоходоор Новоселенгинск хүрэтэр сэнгэжэ ерэхэ дуратан олошорно. Энэ маршрудаар зорижо гарагшад Новоселенгинск тосхондохи декабристнуудай музей, мемориальна комплекс гэхэ мэтые үзэдэг. Гадна багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ институт эндэ эмхидхэгдэһэн курсануудта һуралсагшадые сүлөө сагтань республикын этнографическа болон байгаалиин музейнүүдтэй, мүн Ивалга тосхон шадар оршодог гуннуудай эртэ урда сагта нютагжаһан буусын газартай танилсуулжа һонирхуулна.

Ажалшадай амаралтын сүлөө сагые гуримтайгаар эмхидхэлгэ хадаа Коммунис партиин ябуулжа байгаа үзэл сурталай болон политическэ-хүмүүжүүлгын бүхы хүдэлмэрине нарижуулан бэелүүлхэ гол шухала хубинь мүн.

Б. ЖАНЧИПОВ,
журналист.

МОСКВА. Нийслэлэй түб-тэ, Суворовско бульвар дээрэ Зүүн зүгэй арадуудай искусствын музей нээгдэбэ. Энэ музей «Лунингтанай гэр» гэжэ нэрлэгдэһэн шэнэлэгдэһэн сууто байшанда нүүжэ оробо. 1812 оной һүүлээр мэдээжэ архитектор Жилярдиин бодхооһон городской энэ байшан архитектурын хоморой шухаг хүшөө болоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: выставкэдэ эрэгтэд экспонадуудые харана.

ТАСС-ай фотохроника.

...СИ, ЭХЭ ОРОМНИ

...(АСС). Бүхэросси... Рязаниин га... Тэрэ «...ромни» гэһэн ...РСФСР-... республикын ...уудай ...дэбхи... ...ба.

хэлэн һайхан хүһадай, рябина болон клен мододой дунда бодхоогдоһон поэдэй хүшөөгэй дэргэдэ Россиин алдарта хүбүүндэ зорюулагдаһан шүлэгүүд соностоо, залуу уран зураашад Ока мүрэнэй эрье дээрэ ажаллаа. СССР-эй Гостелерадиогой хүүгэдэй ехэ хоорой, Рязаншиньын һурагшадай уран һайханай ансамбльнуудай концерт-наадан һайндэрэй программые шэмэглэһэн байна.

...АРААГ ҺАНГАНАБ

...ЛЫНЬ ...ШАТАЙ

райпо арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ горитой амжалтануудые туйлажа байнхай. Жэшээлхэдэ, эд бараа худалдаха байгша оной 5 һарын түсэб 170 мянган түхэригөөр үлүүлэгдэбэ. Энэ амжалта туйлалтада эд бараа худалдадаг 1-дэхи, номуудые худалдадаг 44-дэхи, эдеэ хоол худалдадаг 36-дахи магазинуудай коллективүүд хубитаяа оруулһан байна.

Тэрэшэлэн ниитын эдеэ хоолой предприятинууд түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэнэ.

Тус райпогой бэлэдхэлэй контор илангаяа һайн дүнгүүдтэй. Хүн зонһоо мяха, һү, хартаабха худалдажа абаха түсэбүүд үлүүлэгдэһэн юм. Жэшээлхэдэ, һү худалдажа абаха түсэб 130 процент бэелүүлэгдэжэ, хартаабха худалдажа абаха түсэб 3 дахин үлүүлэгдээ. Тэдэнэр хартаабхын нилээд ехэ үрэһэ хүрэнгэ Баунтын ба Яруунын районуудта эльгээһэн байна.

Гэхэтэй хамта, Тарбагатайн райпогой хүдэлмэридэ дутагдалнууд дайралдана. Харитоново, Вахмистрово, Надеино һууринуудай магазинууд түсэбтэ даабаринуудаа дүүргэнэгүй.

һүүлэй үедэ райпогой худалдаа наймаанай эмхинүүдэй материально-техническа үндэһэ һуури улам бэхижэнэ. Улаан-Үдын районуудай ажахынууд худалдаа наймаалагшадта ехэ туһа хүргэнэ. Тодорхойлбол, «Искра» колхоз 4 магазин, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз 2, «Маяк» колхоз 2, «Советская Россия» колхоз мүн лэ 2 магазин өөрынгөө хүсөөр бодхооһон байха юм. Хирэ хирэ болоод лэ «Наймаалагшын үдэр» эндэ үнгэргэгдэнэ. Кооперативна зөөридэ гамтайгаар хандаха, гал түймэрһөө һэргылхэ хүдэлмэри ябуулха гэхэ мэтэшэлэн хэмжээ ябуулганууд саг үргэлжэ үнгэргэгдэнэ. Мүнөө райпогой хүдэлмэрилэгшэд хүн зоние эд барагаар, эдеэ хоолоор үшөө һайнаар хангахын тула тодорхой хэмжээнүүдые хараалаад, бүри эмхитэйгээр хүдэлжэ байна.

А. ТЫХЕШКИН.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

СОФИ. Болгариин Разградска округой аграрна-промышленна комплексын ажалшад шэнэ ургасын түрүүшын хэдэн тонно ешмээн гүрэндөө тушааба. Ороохо тушаан абадаг пунктнууд түхэреэн сүүдхээр хүдэлдэг болоо. Хүдэлмэриин 12 үдэртэ шэнеисын ургасые хурааха, хүдөө ажахын бусад ургамалнуудые тарилгада поли бэлдэхэ уялга механизаторнуудай 50-һаа дээшэ бригада абанхай.

ХАНОЙ. Байгша табан жэлдэ Вьетнамай урда хубидахи Донгнай провинцида социальна хубилалтануудай үргэн ехэ программа бэелүүлэгдэнэ. Шэнэ газар дээрэ каучук үйлэдбэрилхэ тусхай шэглэлтэй томо ажахынуудые эмхидхэхэ зуураа, һургуулинуудые, больницануудые ниитын бусад эмхи зургаануудые саг болзортонь бариха тухай гүрэн түрэ һанаагаа табиһан байна. Эхые ба үхибүүдые хамгаалха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдана. Мүнөө үедэ эндэ хүүгэдэй 40 саад, 15 ясли хүдэлнэ. 5 мянганһаа дээшэ үхибүүд үдэр бүри сад-яслида ябадаг байна.

Олохон районуудта хүүгэдтэ зорюулагдан соёлой байшангууд болон амаралтын газарнууд байгуулагдана. Хүүгэдэй эмхи зургаанууд эдеэ хоолой зүйлнүүдээр, уһаар, электрын элшэ хүсөөр түрүүшын ээлжээндэ хангагдадаг.

ГАВАНА. Кубын социалис ажалай түрүүшын кодексын проект дотор революциин илалтын урда тээ Кубын хүдэлмэришэн ангиин тэмсэһэн бүхы эрилтэнүүд, пролетариадай диктатурын мүнөөнэй шатадахи уялганууд оруулагданхай юм. Ажалай шэнэ кодексын асуудалнуудаар национальна семинарай хаалта дээрэ үгэ хэлэхэ зуураа, Кубын Арадай засагай национальна ассамблейн түрүүлэгшэ Флавио Браво энээн тухай мэдүүлһэн байна. Арадай засагай национальна ассамблейн, ажалай болон социальна хангалгын талаар гүрэнэй комитедэй, Кубын юстициин министерствын болон ажалшадай профцентрэй түлөөлэгшэдһөө бүридхэгдэһэн комисси тус кодексые зохёон табиба. Энэ шухала документые юристнүүд, профсоюзай болон захиргаанай хүтэлбэрилэгшэд, бүхы ажалшад шэнжэлэн шудалжа, өөһэдынгөө һанамжа, дурадхалнуудые оруулха, ажалай кодексдо нэмэлтэ хэхэ юм.

БУДАПЕШТ. Хүнгэн промышленностиин предприятинуудай хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүдые үйлэдбэрилдэг Чепельскэ заводой коллектив эрхим шанартай продукци саг болзортонь СССР эльгээхэ гээшэ хүдэлмэришэдэй нэрэ хүндын хэрэг гэжэ тоолоно. Гансахан мүнөө жэлдэ тус завод 20 миллион шахуу түхэригэй бүтээсэ ехэтэй оёдолой, юумэ эсхэлгын машинануудые совет партнернуудта эльгээхэ юм.

һаяхан заводой хүдэлмэришэд Тбилисидэхи оёдолой фабрикые шэнэдхэн заһалгада хабаадалсаһан байна. Ерэхэ һарада Львовой иимэл фабрикада ВНР-һээ эльгээгдэһэн станогууд хүдэлжэ эхилхэ.

Эрхим һайн шанартай түхеэрэлгэ СССР-тэ эльгээхэ гэжэ оролдодогбди гээд предприятиин коммерческэ директор Л. Ноградн хэлэнэ. Энэ зорилгоор һүүлэй үедэ заводто зургаан шэнэ түхэлэй машина зохёон бүтээгдээ гээшэ. Бүхы талаар туршажа үзэһэнэй һүүлээр 1985 ондо тэдэнии совет захилшадта эльгээжэ эхилхэбди.

Заводой бүхы продукциин 60 шахуу процентнь Советскэ Союз эльгээгдэдэг гэжэ Л. Ноградн мэдээсэбэ. Бидэ эдэ харилсаа холбооё ехээр сэгнэдэг байнабди. Энэмнай манай үйлэдбэрие саашадань хүгжөөхэ, Венгриин, СССР-эй, СЭВ-эй бусад гэшүүн-оронуудай хүнгэн промышленностине хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүдээр бүри һайнаар хангаха найдамтай үндэһэ һуури байгуулна бшуу.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТАСС · АПН

НЭГЭДЭХИ СЕССИ

УЛААН-БААТАР. Улаан-Баатарай 14-дэхи зарлалай арадай депутадуудай хуралай нэгэдэхи сесси эндэ болобо. Городые хүтэлбэрилгын ажал ябуулгын дүнгүүд согсологдоһон, тэрэнэй шэнэ бүридэл һунгагдаһан байгаа. С. Мүнхжаргал Улаан-Баатарай мэрээр дахинаа һунгагдаа.

ХҮН ТҮРЭЛТЭНЭЙ АША ТУҺАДА

ГРАЦ. Замбуулинай дайдые шэнжэлхэ талаар уласхоорондын комитедэй (КОСПАР) Австриин Грац хотодо боложо байһан XXV сесси дээрэ 20 гаран научна симпозиум хүдэлнэ. 40 ороной, тэрэ тоодо Советскэ Союзай 1100 эрдэмтэд хуралдаанда хабаадана. Юртэмсэ дэлхэйе, Нарые, планетэнүүд хоорондын оршон тойронхиине, мүн Газарай атмосферэдэ боложо байһан хубилалтануудые шэнжэлхэ үргэн олон асуудалнуудые тэдэнэр зүбшэн хэлсэнэ. Замбуулинай дайдаһаа газарай нөөсэ баялигуудые шэнжэлгын, дэгдэн хөөрэлгын эрхэ байдалда технологическа процессүүдые бэелүүлгын асуудалнуудаар, мүн бусад олон асуудалнуудаар дэлгэрэнгы хөөрэлдөөн болоно.

Совет эрдэмтэд 80-яад элидхэл хэхэдээ, замбуулинай дайдые амгалан байдалай аша туһада шэнжэлхэ талаар СССР-эй туйлаһан амжалтануудые зүбшэн хэлсэнэ. Үүрэй Солбониие радиолокацилха тухай элидхэлнүүд илангала һонирхолтой. «Венера-15», «Венера-16» гэжэ совет аппарадуудай туһаламжаар абтаһан радиолокационно картанууд харуулагдаһан байгаа. Нарые шэнжэлхэ талаар хэгдэһэн хүдэлмэри ехэ удха шанартай юм.

СССР-эй ба «Интеркосмос» гэжэ эмхиин гэшүүн оронуудай эрдэмтэдэй хамтын элидхэлнүүд, мүн «Астрон» гэжэ автомат станци дээрэ тодхогдон табигдаһан совет-француз томо ехэ телескопой хүдэлмэриин дүнгүүд тухай мэдээсэл, Швециин ба Австриин мэргэжэлтэдтэй хамта совет эрдэмтэдэй зохёоһон хэдэн проектнүүдээр тогтоогдоһон харилсаа холбоон тухай элидхэлнүүд хүн түрэлтэнэй аша туһада замбуулинай дайдые шэнжэлхэ талаар гаргагдаһан хүсэлэл оролдолгонуудай, харилсаа холбооной гэршэ жэшээ болоно.

«Замбуулинай дайда хүнүүдтэ алба хэхэ ёһотой» — иимэ эрилтэ сессидэ хабаадагшадай хэлэһэн үгэнүүд соо нэгэнтэ бэшэ соностоһон байна. Замбуулинай техникын туйлалтанууд имагтал хүн түрэлтэнэй экономическа ба социальна хүгжэлтын аша туһада хэрэглэгдэхэ ёһотой гэжэ тэдэнэр тэмдэглэбэ.

Замбуулинай дайдые шэнжэлхэ уласхоорондын комитедэй пленарна заседани боложо, һүүлэй хоёр жэлэй хугасаа соо замбуулинай дайдые шэнжэлхэ ба ашаглаха талаар хэгдэһэн хүдэлмэриин дүнгүүдые согсолһон, энэ талаар КОСПАР-ай ажал ябуулгын саашанхи хараа түсэбүүдые зүбшэн хэлсэһэн байна.

ПРОФСОЮЗУУД ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЛДЭ

БЕРЛИН. Балтиин далайн оршон тойронхи оронуудай, мүн Норвегиин, ба Исландиин оронуудай XXV хүдэлмэриин конференци Ростогто боложо, эб найрамдалай, аюулгүй байдалай ба уласхоорондын харилсаа холбооной түлөө тэмсэлдэ профсоюзуудай хабаадалсалгын асуудалнуудые зүбшэн хэлсэбэ.

СЕПГ-тэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ГДР-эй сүлөөтэ немец профсоюзуудай нэгэдэлэй Түбэй правлениин түрүүлэгшэ Г. Тиш конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, США-гай ба НАТО-гай ээрхэг түримхэй империалис бүлэгөөрхидэй гэмээр уласхоорондын байдалай орёо түгшүүрилтэй боложо байха үедэ эб найрамдалай, шахардуу шанга байдалые һуларуулхын, буу зэбсэгүүдые хуряахын түлөө тэмсэлээ эдэбхижүүлхэ гээшэ профсоюзуудай гол зорилго болоно гэжэ мэдүүлээ.

Конференци дээрэ баталагдан абтаһан уряа соогоо тэрээндэ хабаадагшад түрүүлэн добтолгохэхэ американ ядерна шэнэ ракетэнүүдые Баруун Европын газар дайда дээрэ тараан тодхолтые дары болюулха эрилтэ табиба. Варшавска Договорой ба НАТО-гай гэшүүн-гүрэнүүдэй хоорондо хүсэ хэрэглэхэгүй тухай, амгалан тайбан харилсаа холбоо тогтоохо тухай договор баталха, мүн Европодо, илангаяа энэ түбиин хойто хубида ядерна буу зэбсэггүй зоно байгуулха гээшэ уласхоорондын байдалай түгшүүрилые һуларуулха байна гэжэ документ дотор тэмдэглэгдэнэ.

СЭДЬХЭЛЭЭ ХАНАЖА БАЙҺАНАА МЭДҮҮЛБЭ

МАНАГУА. Советскэ Союз болон бусад хэдэн социалис оронуудта хүрэжэ, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэһэн делегацийнгаа ажал ябуулгын дүнгүүдээр сэдьхэлээ ханажа байһанаа Национальна сүлөөрэлгын Сандинис фронтын национальна хүтэлбэриин гэшүүн, Никарагуагай Национальна һэргээн хүгжөөлгын правительствын хүтэлбэрилхы Соведэй координатор Даниэль Ортега мэдүүлбэ. СССР-эй ба бусад социалис гүрэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэй хэһэн хөөрэлдөөнүүдэй үедэ сандинис революционно хүгжэлтые бэхижүүлхэ талаар манай гаргаһан хүсэлэл оролдолгонуудые тэдэнэр дэмжэжэ байһанаа мэдүүлбэ гэжэ Манагуада бусажа ерэмсээрээ үнгэргэһэн пресс-конференци дээрэ тэрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ.

Харилсаагаа һайжаруулжа, өөһэдтэнь ашатай туһатай харилсаа тогтоохын тула Рейганэй захиргаан Никарагуае хашажа харшалжа байһаар гэжэ Никарагуагай хүтэлбэрилэгшэ тэмдэглээ. Гэбэшье никарагуан арад уласхоорондын харилсаанда хабаатай асуудалые өөһэдөө шиидхэхэ эрхэтэй гэжэ Д. Ортега хэлэбэ. Манай делегацийн СССР-тэ, ГДР-тэ, Польшодо, Болгарида, Чехословакида, Румынида, Венгридэ, Кубада ошоходонь, Никарагуатай урдань баталһан хэлсээгээ бэелүүлжэ байһанаа мэдүүлхэ зуураа, мүн шэнэ хэлсээнүүдые баталһан байна гэжэ тэрэ мэдээсэбэ.

Түбэй Америкын оронуудай дотоодын хэрэгүүдтэ Холбоото Штадуудай хамааралсалгые Д. Ортега эрид буруушаагаа. Вашингтон эндэхи байдалые улам түгшүүрилтэй болгоно. США-гай ээрхэг түримхэй политикаһаа Никарагуа ехэ хохидолдо оробо гэжэ тэрэ нэмэһэн байна. Америкын ээрхэг түримхэй ябуулгануудые үүдхэжэ байхадань, бидэ оронойнгоо өөрыгөө хамгаалха хүсые бэхижүүлхэ эрхэтэйбди, тиин бидэнэртэ туһаламжа үзүүлхыень дэлхэйн бүхы оронуудые, тэрэ тоодо социалис гүрэнүүдые гүйнабди гэжэ Д. Ортега мэдүүлбэ.

СОЁЛОЙ hОНИН

ЗОРИЛГОНУУДАА ЗҮБШЭН ХЭЛСЭБЭ

hаяхан республикымнай композиторнуудай холбооной ээлжээтэ заседани болобо. Тус заседани дээрэ ноябрь hарада үнгэргэгдэхөөр хараалагдаhан Буряадай композиторнуудай холбооной XII пленумэй гол шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ. Гадна Россин федерациин Композиторнуудай холбооной V съездэ ошохо делегадууд тэрэ үдэр hунгагдаа. СССР-эй арадай артист Б. Ямпилов, РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша Ж. Батуев, Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша А. Андреев, Буряадай комсомолой шангай лауреат В. Усович гэгшэд съездын делегадуудай тоодо оролсобо. Байгша оной декабрь hарада тус съезд зарлагдаха юм.

Дурсагдаhан заседани дээрэ үшөө нэгэ hонирхолтой үйлэ хэрэг болобо. Республикымнай композиторнуудай холбоондо шэнэ гэшүүн нэмэбэ бшуу. Тэрэмнай хэн бэ гэбэл, Зүүн Сибириин соёлой институдай хүгжэмэй теориин ба түүхын кафедрые даагша, ахалагша багша, хүгжэм шэнжэлэгшэ Валентина Дмитриевна Осипова мүн. Бэлигтэй хүгжэм шэнжэлэгшын научна хүдэлмэринүүд Новосибирск, Красноярск, Улаан-Үдэ хотонуудта хэблэгдэhэн, удхаар гүнзэгы статьянуудынь республиканска газетэнүүдтэ толилогдоhон байха. Тиимэhээ Валентина Осиповнагай нэрэнь искусстваар hонирходог олон уншагшадта мэдээжэ байhаниинь лабтай. Харин мүнөө энэ нүхэрнай Буряадай композиторнуудай холбооной гэшүүндэ абтаха ёhоороо абтаба гээшэ.

Энээгээр республикымнай композиторнуудай холбооной заседани хүдэлмэреэ түгэсхэhэн байна.

Ю. ИРДЫНЕЕВ.

Амаралтын байшанда

Хурамхаанай районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой амаралтын байшанда түрүүшын сезон дүүрэбэ. Нютагаймнай өрьёл үндэр хадануудhаа эхи абадаг Бархан горхоной эрьедэхи үзэсхэлэнтэ газарта тэрэ байшан хэдэн жэлэй саана баригдаhан юм. Тэрэ сагhаа хойшо Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хэдэн зуугаад ажалшад эндэ жэл бүри амардаг болонхой.

Тус байшангай нэгэ сезон 14 хоногто үргэлжэлдэг юм. Түрүүшын ээлжээндэ колхозой 35 хонишон тэндэ бэеэ хүдэржүүлээ. Мүнөө hаалишад ерээд амаржа байна. Бүхы дээрээ зунай сагта колхозой 80 гаран гэшүүд амарха ёhотой.

Тэндэ хүн зоной амарха эрхэ байдал гүйсэд тухеэрэгдэнхэй. Тэдэнэр медицинын хүдэлмэрилэгшэдэй харууhан доро байха зуураа, хүнэй бэеын элүүртэ аша туhатай гүүнэй hүөөр хэгдэhэн сэгээ уунад. Егерьскэ пунктhаа Амаралтын байшанда гүүнэй hүн асарагдажа, тусхай гуримаар сэгээ хэгдэнэ.

С. БУДАЕВА.

Хани барисаа магтан дуулана

Прибайкалиин районой хүдөөгэй соёлой байшангуудай дунда Итанцын соёлой байшангай коллектив онсо шалгардаг юм. Тус коллективэй уран hайханай бүлгэм «Прибайкалиин» колхозой, Итанцын леспромхозой, Кома болон бусад hуурин тосхонуудай ажалшадта саг үргэлжэ айлшална. Энэ бүлгэмые соёлой хүдэлмэриин талаар баян дүршэлтэй хүдэлмэрилэгшэ, ниитын ажабайдалай эдэбхитэн Владимир Петрович Суворов хүтэлбэрилнэ.

Россин гүрэндэ Буряад ороной hайн дураараа орохоор 325 жэлэй ойдо зорюулжа, аха дүү арадуудай хани барисаае харуулhан шэнэ программа бэлдэбэ. Эдэ үдэрнүүдтэ уран hайханай коллективэй эдэбхитэй гэшүүд, заhабарилгын-механическа мастерскойнуудай слесарь М. Я. Шалин, хүдэлмэришэн Н. С. Буцукина, хүүгэдэй саадай хүмүүжүүлэгшэд Г. В. Гончарова, В. П. Фалилеева, загаhанай хүдэлмэришэн А. С. Лукьянова, нютагай дунда hургуулиин багша Г. А. Хамусова болон бусад нютагаархиндаа бэлиг шадабаряа дахин харуулнад.

Б. БАТОЕВ.

МАНАЙ АЙЛШАН

ХАЛЬМАГhАА ЕРЭЖЭ ДИССЕРТАЦИ ХАМГААЛБА

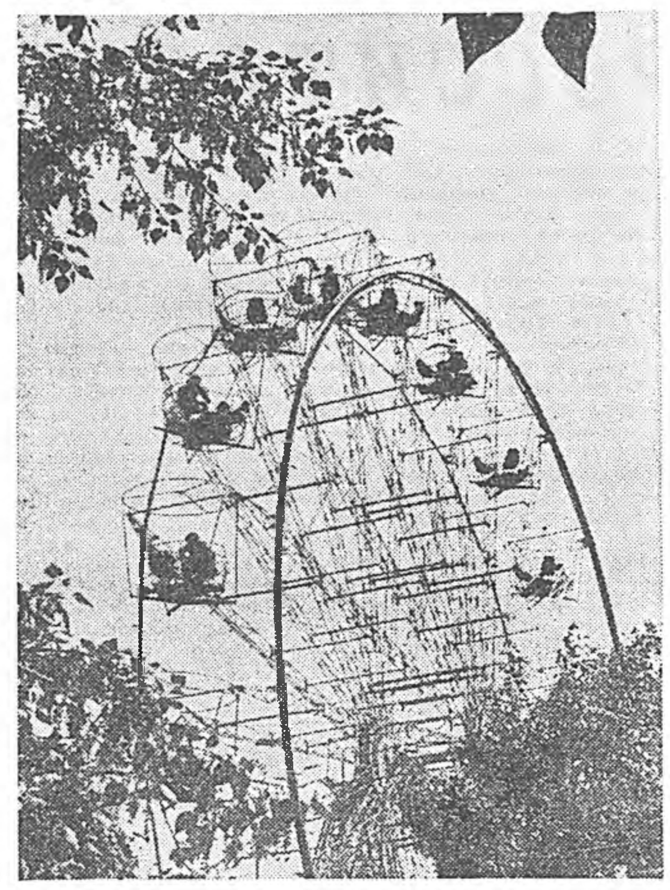
hаяхана СССР-эй АН-ай Сибириин отделениин Буряадай филиалай Ниитын эрдэмэй институдта «Монгол хэлэнүүдэй падежэй залгалтанууд ба дахуул үгэнүүдэй байгуулбари, тэдэниие ород хэлэн дээрэ оршуулга» гэhэн темээр Хальмагай Хэлэ ба литературын эрдэм-шэнжэлгын институдай хүдэлмэрилэгшэ С. М. Трофимова диссертаци амжалта түгэс хамгаалжа, хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидадай нэрэ зэргэдэ хүртэхэ эрхэтэй болобо. Тэрэнэй научна талаар хүтэлбэрилэгшэд профессор Г. Д. Санжеев болон хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй доктор Л. Д. Шагдаров юм. Диссертаци хамгаалга дээрэ оппонентнүүдээр профессор Ц. Ц. Цыдыпов, хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат С. Д. Чареков гэгшэд томилогдоhон байгаа. Диссертаци хамгаалга дээрэ байhан эрдэмтэд ба мэргэжэлтэд С. М. Трофимовагай шэнжэлхы шадабарие, бэшэhэн хүдэлмэриень үндэрөөр сэгнээ.

Светлана Менкеновна Трофимова диссертаци бэшэхын тула Москвагай Зүүн зүгые шэнжэлдэг институдай научна соведэй шиидхэбэреэр аха дүү Монгол орон эльгээгдэжэ, тэндэ хоёр жэлэй туршада хуушан монгол ба хальмаг хэлэнүүдые шудалhан, академик Лувсанвандан, эрдэмэй кандидадууд Лувсанбалдан, Мишиг гэхэ мэтэ мэдээжэ эрдэмтэдэй хүтэлбэри доро урагшатай hайнаар хүдэлhэн юм.

— Элдин hайхан зунай сагта танай Буряад орон ерэжэ, диссертацияа ямаршье hаадгүйгөөр хамгаалhандаа угаа баяртай нютагаа бусахам гээшэ, — гэжэ тэрэ хөөрэнэ. — Россин гүрэндэ Буряад ороной hайн дураараа орохоор 325 жэлэй ойтой дашарамдуулан, аха дүү арадаа халуунаар амаршалнаб. Диссертацидаа сэхэ хабаатай материалнуудые суглуулжа ябахадаа, арадуудай хоорондохи хани нүхэсэлэй, агуу ехэ ород арадай эсэгэ ёhоной энхэрэл, анхарал бэе дээрээ мэдэрээб.

Ш-Н. ЦЫДЕНЖАПОВ,
РСФСР-эй Гэгээрэлэй министерствын национальна hургуулинуудай эрдэм-шэнжэлгын институдай Буряадай филиалай хүдэлмэрилэгшэ, хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: С. М. Трофимова.

Улаан-Үдын городской сэсэрлиг соо зундаа илангаяа зохид. Эндэ эртэ үглөөнhөө үдэшэ орой болотор үхибүүдэй хонгёо абяан замханагүй. Тиихэдэ хүүгэдэй зохидоор, аша туhатайгаар амаралтаяа үнгэргэхэ аттракционууд хүдэлнэ. Мэргэн буудалгаар бэеэ туршаха, хүүгэдтэ тааруулжа хэhэн заахан машинануудые жолоодожо hураха, дүүжэн онгосонуудаар огторгой өөдэ тэгүүлхэ гэхэ мэтэ hонирхолтой нааданууд тэдэнэртэ дурадхагдана.

Залуушуулай, наhатай хүнүүдэйшье амарха зохид эрхэ байдал сэсэрлиг соо бии. Модонуудай надхама набшын hүүдэртэ, эндэ тэндэ соробхилон байhан фонтануудай дэргэдэ аяма халуун үдэр hуужа амархада ямар зохид гээшэб!

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: сэсэрлиг соо.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото.

ЧУКЧАНУУ... ГАР БЭЛЭ...

Уэленэй мастерс... гартанай хүтэлбэри... ча залуушуул мор... дээрэ юумэ hиил... барида hурана. Чу... хад арал дээрэхи... Лорино, Нешкан ... иимэ филиалнууд ... юм.

Бүхы дэлхэйдэ ... «Северные сувен... мастерскойн цех... дүршэл ехэтэй ол... ритад хүдэлдэг. ... болон гадаадын ... эмхидхэгдэhэн ко... та, харалгануудта ... олохон бүтээлнүүд... та, дипломуудта ... габьяатай.

— Чукчанууд бо... мосуудай шэмэглэн... искусство өөрсэ я... жэтэй юм, — гэж... мастерскойн дирек... нисенко хэлэнэ. —... дээрэ филиалнууд... гуулхадаа, эдэ үн... тэй шанар шэнжэ... гүй, залуушуулые ... hургаха гэhэн зо... дэ урдаа табиhан ... Эдэ бүгэдэ хүн ... дуратай чукчануудa... лэгүүдые үйлэдбэр... шэлүүлхэ арга ол... шээлбэл, мүнөө ж... дай уран гартан ... хэрэгсэл зүйлнүүд... хэ болоно. Тэдэ... моржын hоёо дэ... hэн зүйлнүүд, hуб... оёhон шаахайнууд... хибэснүүд, сүүмх... байра гоёодог б... нүүд оролсоно.

(ТАСС-ай...)

Анадырь.

НААДАНАЙ МАЯГААР

hаяхан Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадай «Текстильщик» гэжэ соёлой байшан соо республикымнай кукольна театрайхид шэнэ бүтээлээ харуулба. М. Садовскиин «Лесная автобыль» гэhэн пьесын удхаар режиссер Б. Эрдынеев тон hонирхолтой зүжэг, театрайнгаа сцена дээрэ найруулан табиhан байха юм.

Тус зүжэг хотымнай автоинспекциин органуудай гүйлтаар театрай репертуарта оруулагдаа гээд тэмдэглэлтэй. Ушарынь гэхэдэ, харгын дүримүүдые наадан маягтайгаар харуулан ойлгуулхада, дурсагдаhан зүжэгнай тон тааруу байна бшуу. Тиин үнэхөөрөөшье, театрай шэнэ зүжэгые эдир харагшад халуунаар угтажа абаа. Зүжэгэй гол герой— пионер Коститой, ГАИ-гай инспектор Баабгайтай, ябагашуул — Шоно, Шандаган. Үнэгэн гэхэ мэтын амитадтай хүүгэд баясан уулзаhан байна. Тэдээнтэй ухибүүдые бэлигтэй актёрнууд Светлана Горбова, Наталья Иванова, Владимир Подосёнов, Владимир Ишекин, Наталья Шех, Буряадай АССР-эй габьяата артист Виктор Шульгин гэгшэд танилсуулаа.

Сценын шэмэглэлые уран зураашa Н. Диачова, уран зураашa-конструктор Ринчин Шалдаев гэгшэд таатай зохидоор бүтээгээ. Харин хүгжэмыень М. Копыловский шадамараар найруулаа.

Мүнөө сагта театрай шэнэ зүжэг хотымнай соёлой байшангуудта хэдэн удаа харуулагдаад байна. hаяхан үнгэргэгдэhэн зүбшэн хэлсэлгэдэ тэрэ театр шэнжэлэгшэдэй үндэр сэгнэлтэдэ хүртөө. Байhаар энэ зүжэгэй хүдөө нютагуудташье амжалта түгэсөөр харуулагдаха байhанда ямаршье hэжэг түрэнэгүй.

Б. ДОРЖИЕВА.

hУРАГШАДАЙ ЗУНАЙ АМА...

ТУhАТАЙ АЖАЛ ...

Үргэн ехэ ороноймнай хизаар, республикымнай нютаг бүхэнэй hургуулинуудта hүүлшын хонхонууд жэнгиржэ, арбадахияа дүүргэгшэд hуралсалаа үргэлжэлүүлхэ гү, али нютаг дээрээ үлэжэ, хүдэлхэ тухайгаа бодомжолжо байна гээшэ. Харин дундуур классуудай hурагшадай нэгэ зариманиинь hургуулиин дэргэдэхи участогуудта хүдэлнэ, бусадынь совхозой теплицэнүүдтэ, туршалгын лесничествэнүүдтэ, «сэнхир патрульнуудта» олондо туhатай ажал хэжэ байнхай.

Түрэл hургуулидаа гү, али мэргэжэлэй техническэ училищинуудта hуралсалаа үргэлжэлүүлхэ тухайгаа, үгышье hаа, хүдэлмэридэ орожо, ажал дээрэ мэргэжэл шудалха тухайгаа найман класс дүүргэгшэд мүнөө үеэр hанаа үнөөндэ абтанхай. Эдэ бүгэдые шиидхэжэ үрдеэгүйшүүлдэ жэл бүри үнгэргэгдэдэг наймадахиие дүүргэгшэдэй заншалта слёт туhалха бээз гэжэ найдагдана. Гадна ветерануудтай, ажалай түрүүшүүлтэй, партийна болон совет органуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзалганууд тэдэнэй ерээдүйнгөө замые шэлэхэ хэрэгтэ бага бэшээр нүлөөлнэ ха юм даа. hаяхан Хори hууринда наймадахиие дүүргэгшэдэй слёт үнгэржэ, шухала удхатай хөөрэлдөөн болоhон байха юм.

Бүхыдөө Хориин райондо механизаторай мэргэжэлтэй 368 хүн, гурбан зуу гаран хүдэлмэришэн, зуун гушаад малшан, хоёр зуун далаад шахуу барилгашад, ажаhуудалай хэрэглэмжые хангалгада зуу гаран хүн мүнөө үедэ дуталдана гэбэлнай, үнгэрhэн энэ слёт хэды ехэ удха шанартай байгааб гэжэ уншагша бүхэн ойлгохо ёhотой. Энэл ушарhаа уламжалан, дурсагдаhан ... рэ ажалай ерэ... тэрэнэй гол шу... нууд тушаа ү... хөөрэлдөөн бо... hэн байна бшуу.

Түрэл нюта... ажалые үргэлж... дар солыень д... дуудуулхаяа эр... дохи СПТУ-да ... дэ тушаахаар ... на. Бэлэдхэл h... жэлтэдые hург... гаараа тус учи... жэ болонхой г... Тус училищиие ... рагшад хаанаш... дөө, бэрхэ hа... тэд байhанаа ... руулдаг заншал... бэл, тус учили... жэ гараад, му... евский» совхоз... но бригадые т... hэн Олег Кати... XIX съездын ... тор Кашеев, б... хүдэлмэришэд ... нэрые дээрэ ... түрүүшүүлэй з... на ха юм.

Үнгэрhэн слё... хиие дүүргэгш... абаhан Хандал... мүрнүүд унша... нютагтаа үлэж... таряашанай ... ажалтай бүхы ... хые олонхимнай ... рагшадай үйлэ... гадада хүдэлхэ... да нилээд дүр... мэришэ хүдэр ... шээ абахые о...

Эдир хориин... үгэнь хэhэн а... садаггүй байна... тэдэнэр хони... хам оролсон ... хай.

...

Хориин райо...

ШЭНЭ КИНО

ДҮҮРЭН СЭЭЖЭЭР АМИЛАГТЫ

(М. ХУЦИЕВАЙ «ПОСЛЕСЛОВИЕ» ФИЛЬМ ТУХАЙ)

Тулгуур бариhан наhатай нэгэ хүн Москвагай үйлсөөр яаралгүй алхална. Шулуун арсалангуудаар шэмэглээтэй урданай гэрнүүдэй саагуур шэл, бетоноор бариhан шэнэ түхэлэй байшангай үргэлжэ хана үндынэ.

Хорёод, гушаад онуудта комсомол ябаhан эдир залуу наhаниинь энэл городой үйлсэ, гэрнүүдээр үнгэрөө ха юм...

Мясницка үйлсөөр, Маяковскитой уулзаа бэлэй...

Он жэлнүүд hубаржа, үбгэжөөл үни хада пенсидэ гаранхай, мүнөө холын Хойто зүгэй нэгэ хотодо ажаhуудаг. Теэд эдир залуугайнгаа хото ерэжэ, үнинэйнгөө үнэн нүхэдөөр уулзажа, эльгэлэн хөөрэлдэжэ, хошон зугаа дэлгэжэ байхада, сэдьхэлшье хананa, тохорhон тэрэ сагшье тэхэриhэндэл, шуhанай гүйдэлшье түргэдэhэндэл болоно ха юм.

Үе саг хэды hонин бэ даа. Үсэгэлдэрхэн лэ, болохо юм hаань, бүмбэрсэг дэлхэйешье хашар болоhон замhаань халба hургэжэрхихэ хүсэтэй ябагдаа бэлэй.

Харин мүнөө... Теэд мүнөөшье ямар юумэниинь ондоо болоо юм? Зоригтой хүн ямаршье сагта зоригтой...

Иимэ бодолдо Марлен Хуциевай шэнэ фильмын герой абтана. Энэ режиссер арба гаран жэлэй забhарлалай hүүлээр түрүүшынгээ фильм табиба гээшэ. Тиимэhээ тэрэнэй шэнэ бүтээлээр кино-харагшадай hонирхоhониинь ойлгосотой. Урдань энэ хүнэй табиhан фильм бүхэниинь олониитэ харагшадай дунда онсо ехэ hонирхол үүсхэдэг байгаа ха юм. hэргэн хүгжэлгые hүлдэлhэн табяад онуудай тэн багта Феликс Миронертой найруулан бүтээгдэhан «Весна на Заречной улице» гэжэ фильмыень дунда үеынхид мартаагүй. Мүн «Застава Ильича» гэжэ нэрлэгдээд, тэрэ үеын зарим тэды шалтагаанаар экранда гаража шадаагүй аад, хожомынь «Мне 20 лет» гэhэн гаршаг доро совет киноискусствын алтан жасада батаар ороhон фильмые hануулая. Энэл кинодо наадахадаа, мүнөө мэдээжэ болоhон режиссер, артистнууд Станислав Любшин, Николай Губенко гэгшэд үргэн олониитэдэ түрүүшынхиеэ обёоргодоо бэлэй.

Хуциевай эрхим бэлигтэйшүүлэй нэгэн байhаниинь тон лэ энэ кинодо элирээ hэн. Тэрэнэй булюу талань гэхэдэ, хүнүүдэй үдэр бүриин ажабайдалые хёрхоор адаглан шүүбэрилhэнэй эсэстэ эгээл боро юрын ушар байдалнуудые шэлэжэ, уран аргаар тобойлгон харуулдаг шадабаринь гайхалтай. Тэрэ фильмдэ харуулагдаhан гурбан хүбүүд онсо анхармаар баатаршалгашье гаргаагүй. Иимэ хүбүүд манай ажабайдалда заhаал дайралдаха. Юрэдөө, эдэнэй нюураар өөhэдыемнай, бидэниие ээлдэг hанал бодолнуудые, түйлаhан амжалта урагшагүйдэлгэнүүдыемнай түгэс харуулаа бшуу.

...Үүр хираанай үеэр Москвагай үйлсэнүүдээр яаралгүй алхалhан залуу хүбүүн хубааггдаагүй дуран тухай Маяковскиин hүүлшын шүлэгые боро хараанай сууряалшатар шэбэнэн уншана. «Дуратай юм гү, дурагүй гү? Мэдэхын аргагүй... Дуратай юм гү, дурагүй гү, мэдэхын аргагүй...»— үглөөнэй боро хараан соогуур гансал суурян, гансал суурян. Энэ хүбүүндэл адляар, үүрэй үеэр городой ханха зайдан үйлсөөр гү, али шүүдэртэ талын манан соогуур дуранай халуун охиндо hогтоhондол мэтэ найгарган, алхам бүхэндөө зүрхэнэйнгөө сохидол номгоруулха хүсэлэнтэйгөөр хэнтнай ябаагүйб даа? Ябаhан байхат.

Шэнэ киногойнь үйлэ хэрэгүүд баhал Москвада болоно. Юрэдөө, Хуциев шэнгеэр ниислэл хотын hүлдэ шэнжые харуулhан хүн үгы юм. Тиигээд энэ удаа залуу үетэн бэшэ, харин хоридохи зуун жэлэй сасуутан гол геройнь болоно. Нэрлэгдээшье бэшэ, миин Үбгэжөөл гээтэй. Холын хотодо байдаг аад, басага хүрьгэеэ эрьехэ гэhэн наагуур шалтагаантай Москва ерэнхэй. Теэд үнэн ушарынь гэбэл, энэ хүмнай хирэ-хирэ болоод, түрэл хотоёо ерэжэ, эндэхи агаараар амилхадаа, сэдьхэлынь hэргэнэ ха юм.

Нэрлэмээр сюжедшье энэ фильмдэ үгы. Экран дээрэ оройдоол хоёр герой — хадам эсэгэ (Р. Плятт) хүрьгэн (А. Мягков) хоёр. Басаганиинь — оршуулагша юм хаш —хари гүрэнэй айлшадые орон соогуур үдэшэлсэхээ командировкодо гарашанхай. Тиимэhээ тэдэнэй гэртэ гансал хүрьгэнтэеэ харилсаха баатай болоно.

Байдалыньшье яhала бүдүүн хэбэртэй. Хүрьгэниинь докторско диссертацяа дүүргэжэ байнхай, басаганайньшье ажал нилээд дээгүүр, мүнөөнэйхеэр хэлэбэл, престижнэ гэжэ тоотой.

Гэр байрань уужам, досоонь ялагар салагар мебель, хоморой үнэтэ зүйлнүүд шалаhаа үhээ хүрэтэр туласа шэгээтэй. Ами абахын аргагүй. Номуудай — нэн түрүүн, Пушкин, Толстой, Шекспирэй зохёолнуудай — эндэ хомор байhые үбгэжөөл абаhаар обёорно.

Хүрьгэнэйнь ажал, ажабайдалынь ямаршье эхи заха, гүнзэгы удхагүй шэнги. Бүхы hаналынь өөрынгөө диссертаци, номууд тухай. Теэд яагаа юм гэжэ нэгэ зариман хэлэхэ. Ажал тухай hанаагүйдөө, юун тухай hанаха юм? Энэ асуудал хуулита.

Харин нүгөө талаhаа хаража үзэхэдэ, эдэ бүхы хүсэлэл оролдолгонуудаинь зорилго юун бэ? Хүн зоной аша туhада гэжэ оролдоно гү? Үгы. Гансал өөрынгөө хара амин тухай. Тиимэhээ ажалынь бусадта хэрэгтэйшье бэшэ, өөрыеньшье баясуулнагүй. Энээн тухай үбгэжөөл сэхэ нюуртань хэлэнэ. Хүрьгэнэйнь хүдэлмэриин столhоо эхилээд, бүхы hуудал байдал, ажал ябуулгань ямаршье удха гуримда тулгаатай бэшэ. Миил хии hүндэлөөн.

Эдэ бүгэдые адаглаhан Үбгэжөөл хүрьгэнөө шоо үзэнэ, шобто харана бэшэ. Үбгэн янзаар үлүүсэ ухаашье заанагүй. Иимэ аашануудhаа үни haланхай ааб даа.

Тон тиимэ зорилго табяашьегүй аад, хэдэхэн хоног соо тэдэнэйдэ байха үедөө үбгэжөөл хүрьгэнэйнгөө сэдьхэлые урбуулжа хаяжархина. Ямар тиимэ арга байгаа юм? Тиимэ арга үгы. Юрэдөө, үбгэжөөлэй бүхы абари заншалынь, hанал бодолнуудынь тэрэниие тойрогшо хүн зониие хүлгүүлхэ шанартай бшуу.

Түрүүшээр энэ маягынь хүрьгэндэнь ехэ хашар байба. Тэрэнэй бодомжоор наhатай хүн гэмэрхэ үедөө хэм соонь гэмэрхэдээд, бэшэ сагтань гансал урдахяа хараад, томоотой байха зэргэтэй ха юм. Харин энэ Үбгэжөөл Москвада түрүүшынхеэ бууха үеhөө хүрьгэнэйнгөө бэлдэhэн хэб соо яашье тааража үгэбэгүй. Үнгэрхэдөө, бүри хүдэлмэриинь столдо, ажаллаха гуримдань торожо захалба ха юм.

Тон юрын юумээр гайхашадагынь юу гээ хүмта. Үдэр бүри эдижэ байhан хилээмэн тухай бүхэли лекци уншашаха юм. Хүрьгэнэйнь hанахада, хилээмэн лэ хадаа хилээмэн. Хажуугаарнь үнинэйнь нүхэд телефоноор хонходсод haлахагүй юм.

Тиимэ нэгэ нүхэрэйнгөө хонходоhые дуулахадаа, Үбгэжөөл фронтовой госпитальдо алба хэhэнээ hэргээжэ, хүрьгэндөө хөөрэнэ. Урдань тэрэ онсо бэрхэ хирург байhан юм. Фронтдо нэгэтэ гурбан сүүдхэ соо амарангүй, операци хэжэ гараа бэлэй. Дүүргээд: «Зэй, хирург, ошожо амара», гэхэдэнь байhан газарта унаад, унташоо hэн. Хатуу сагай эрхэнь тиимэ байгаа ха юм.

Теэд амгаланшье сагта минута бүхэн үнэтэй гэжэ Үбгэжөөлэй бүхы үйлэ хэрэгүүд гэршэлнэ. Энэ ролиие мэдээжэ совет актер, СССР-эй арадай артист Ростислав Плятт одоол нэгэ амин дээрэ гүйсэдхэнэ. Юуб гэхэдэ, Ростислав Янович өөрөө тэрэл маргадашагүй үеын бүрин эрхэтэ түлөөлэгшэ болоно бшуу. Андрей Мягковшье ахамад артистын абьяас бэлигые анхаралтайгаар дэмжэжэ шадаа гэжэ тэмдэглэлтэй.

Марлен Хуциевай шэнэ фильм гүнзэгы философско удхатай, публицистическэ шэнжэ горитойгоор оруулагданхай. Манай киноискусстводо иимэ зохёолнууд даншье олон бэшэ ёhотой.

Урдаа табиhан амар бэшэ зорилгоёо бэелүүлхэдээ, мэргэжэл түгэс шадабаритай байhанаа режиссер яhала харуулаа.

Бетховеной гэрэлтэ hайхан «Лунная соната» фильмые зохидоор шэмэглээ. Тэрэнэй тунгалаг аялга доро тэнгэриин сэнхир уудамда үльгэр домогой шубуудтал адли гэгээн шаргал самолёдууд хүнгэхэноор шуумайн элилдэнэ. Хүнэйшье ами наhан эгээл энэ мэтэ эрхэ сүлөөтэйгөөр үнгэрхэ ёhотой гэжэ фильм этигүүлхые оролдоно.

Элдэб эсын зөөри хогшон ноохо, өөрыгөө бусадhаа эрхим гэжэ абхуулха, хожомой хара бодолдо дарагдаха гээшэ үлүү гэhэн бодол мүндэлнэ. Бүхы юумэн мүнөөдэр, манай ажалша гараар, арюун сэбэр сэдьхэлээр шиидхэгдэнэ. Тиимэhээ дүүрэн сээжээр амилжа, танай хубида тудаhан дэмбэрэл ехэтэ ушар байдалнуудые бодотоор сэгнэжэ, сэхэ урдатнай байhан дэлхэйн эрхим баялиг дээжэhээ маргангүйгөөр амасытаl

Н. БАДМАРИНЧИНОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. Буряад оронoй Россин гүрэнэй бүридэлдэ hайн дураараа орохоор 325 жэлэй ойн хүндэлэлдэ» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «Эхэ оронoй үндэр дээдын шагналнууд барюулагдаба» — ТАСС-ай hонин. «Сагаан алтаяа сэбэрээр абая»—мэдээсэлнүүдэй суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаhанда. «Эршэтэ ажалда зоригжуулна» — Н. Елисеевэй статья. «Техническэ дэбжэлтэдэ алдар соло» — Л. Неретинагай статья. «Ажалай бүтээсын нөөсэ арга боломжонууд» — Е. Кряжевай статья. «БАМ: Северомуйскын hонин» — суглуулбари. Түрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаhанда. Уран зохёолшо Ц-Ж. Жимбиевэй шэнэ романhаа хэhэг. Хилын саанаhаа.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. Нютаг нютагай hонин. «Айлшалан буугыт!» — Е. Партолын статья. «Ямаршье талаараа эрхим!» — В. Бадмаевай репортаж. Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55—Дэлхэйн арадуудай уран бэлиг. 10.30 — Баримтата фильм. 11.00—«Тэмсэлэй дуунууд». 11.50—«Украли зебру» үхибүүдтэ фильм. 13.00—Шэнэ hонин (13.05 хүрэтэр). 15.15 —Шэнэ hонин. 15.35—Баримтата фильмүүд. 18.15—«Ород хэлэн». 16.50—«Четыре танкиста и собака»—олон серитэй уран hайханай фильм. 5-дахи сери. «Рыжий мед и награды».

Улаан-Үдэ. 17.40 —«Байгал» — нютагуудай hонин. 17.50— Россин бүридэлдэ Буряад оронoй hайн дураараа орохоор 325 жэлэй ойдо. Хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат Н. Б. Дугаровай хөөрөөн (буряадаар). 18.10—«Партиин шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн». 18.40 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа. 18.55 —ЛВРЗ-гэй 50 жэл.

Москва. 19.45 —«Мүнөөдэр —түби дэлхэй дээрэ». 20.00— «Хүн ба хуули». 20.30 — М. Равель. Хүгжэм. 21.00—«Дэлхэйн hонинoй дээжэ». 22.00— «Время». 22.35—«Илла. Пункт наблюдения» — 3 серитэй уран hайханай фильм. 3-дахи сери. 23.45—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 24.00 — «Инаг дуран тухай баллада». Хүгжэмтэ дамжуулга.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 —Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.20 —Баримтата фильмүүд. 10.00—«Дети, как дети»—уран hайханай фильм. 11.10—Мультфильм. 11.30 — «Эжын hургуули». 12.00 —Д. Шостаковичой зохёол бүтээлнүүд. 12.45 — Англи хэлэн. 13.15—«Принц и нищий»—үхибүүдтэ фильм. 14.35 — А. Н. Островский. «Бесприданница». 15.35—«Бидэнэртэй хамта, бидэнэр шэнгеэр, бидэнэрhээ үлүүгээр хэ». 16.35—Шэнэ hонин. 17.40— Венесуэлын этюдүүд. 18.20—Эрдэмтэд—Москва шадарай агропромышленна комплексдо. 18.50—«Когда поют в Орджоникидзе». Фильм-концерт. 19.20 — Мультфильм. 19.30—Баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 19.45—Үхибүүдтэ «Светофор». 19.55—Соносхолнууд. 20.15 — «Би дэлхэйе шэлэтэнэб» гэhэн циклhээ. 20.45—«Зүүн Сибирь» — киножурнал.

Москва. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул». 21.15— Футболоор СССР-эй чемпионат («Зенит»—«Динамо» (Тбилиси). 22.00— «Время». 22.35 — Союзуудай байшангай Колонно залhаа искусствын уран бэлигтэнэй концерт.

САГААН УЛАРИЛ

МҮНӨӨДЭР республика хоторнай үүлэтэйшэг байха. Хойто районуудта, Байгалай хойто эрьеэр хура бороо орохогүй, бусад нютагуудта багаханаар бороо орохо, аадарлаха. Зүүн тээhээ секундын 7—12 метр хүсэтэйгөөр hалхилха. Байгал шадар, баруун-урда районуудта 17—22, бусад нютагуудта 23—28 градус дулаан байха.

УЛААН-ҮДЭДЭ сэлмэжэ, бүрхэжэ байха, багаханаар бороо орохо. Зүүн тээhээ секундын 7—12 метр хүсэтэйгөөр hалхилха. 20—22 градус дулаан байха.

ИЮЛИИН 7—8-най үдэрнүүдтэ сэлмэжэ, бүрхэжэ байха. Июлиин 7-до багаханаар бороон орохо, аадарлаха. Баруун тээhээ секундын 5—10 метр хүсэтэйгөөр hалхилха. Һүниндөө 10—15, үдэртөө 23—28, зарим районуудта hүниндөө 5—10, үдэртөө 17—22 градус дулаан байха.

ХҮНДЭТЭ УНШАГШАД...

Июлиин 7—8-най үдэрнүүдтэ республикы... лэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ Россин ... ряад оронoй hайн дураараа ниилэhээр 325 ... зорюулагдаhан зүжэглэмэл концерт-наадану...

Тэрээндэ СССР-эй арадай артист, Гүрэ... лауреат БОРИС ШТОКОЛОВ, СССР-эй арад... СССР-эй Гүрэнэй шангай лауреат И. БОГАЧ... дай гүрэнэй Ленинэй ордентo академическэ ... баледэй театрай дуушад—СССР-эй арадай а... ЗАРСАДАЕВ, РСФСР-эй арадай артист Д... гүрэнэй ород арадай Омско хоор, РСФСР... артистка ВАЛЕНТИНА ТОЛКУНОВА, ... дуунтай нүхэсэн» гэhэн телевизионно конку... ИГОРЬ ИВАНОВ, «Пламя» гэжэ дуу, ... самбль, «Звуки музыки» гэhэн джаз-анса... артистнууд ВЛАДИМИР НОВИКОВ, ЮРИ... уран hайханай самодеятельностиин бэлигтэ... нүүд хабаадаха.

Июлиин 7-до 12 ба 17 часhаа, июлиин 8... часhаа зүжэглэмэл концертнүүд эхилхэ.

Билетүүд Буряадай филармонидо үглөөн... худалдагдана.

Дурасхаалта ойн hайндэртэ зорюулагдаhа... БААН» гэжэ спортивна ехэ hайндэр июлии... публиканска ипподром дээрэ болохо. 10 са...

Июлиин 8-най үдэр этнографическа музе... фольклорно hайндэр үнгэргэгдэхэ. Һайнд... фольклорно ансамбльнууд хабаадаха. Үдэр... эхилхэ.

Совецүүдэй талмайhаа, Алдар солын талма... кварталhаа, Загорск поселогhоо автобусу... хүрэтэр ябажа байха.

ЭМХИДХЭЛЭЙ ...

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23. редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62 отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63 информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81 корректорская—2-33-61 ... —2-35-95, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина, ... Н-00496. Заказ № 155. Индекс 0484...